

บทที่ ๑

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

อิสลามเป็นศาสนาที่สมบูรณ์แบบ เป็นศาสนาที่ดีที่สุด และเป็นหนทางเดียวของการดำเนินชีวิตที่จะช่วยให้มนุษยชาติที่ปฏิบัติตามเกิดความสมดุลในชีวิต และสามารถชี้แนะให้กับมนุษยชาติที่มีความศรัทธาในอิสลาม ความหมายนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ครอบครัว การสมรส การหย่าร้าง มรดก จริยศาสตร์ การสักการะ ความสงบสุข การโภชนาการและทุกอย่างของการใช้ชีวิตประจำวัน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสในอัลกุรอานว่า :

﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ﴾

(سورة المائدة : بعض من آية 3)

ความว่า “วันนี้ข้าได้ให้สมบูรณ์แก่พวกเจ้าแล้วซึ่งศาสนาของพวกเจ้า และข้าได้ให้ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งความกรุณาเมตตาของข้า และข้าได้เลือกอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้าแล้ว”

(สูเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 3)

อิบนุ อับบาส¹ ﷺ กล่าวว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ได้เปิดเผยกับนบีมูฮัมมัด ﷺ และบรรดามุอ์มินว่า แท้จริงพระองค์ทรงให้สมบูรณ์แก่พวกเขาแล้วซึ่งการศรัทธา ดังนั้นไม่จำเป็นที่พวกเขาต้องเพิ่มเติมอีกต่อไป แน่นอนเมื่ออัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้การศรัทธาครบถ้วนแล้ว พระองค์ก็จะไม่ให้การศรัทธาบกพร่องยังแน่อน เช่นเดียวกันเมื่ออัลลอฮ์ ﷻ ทรงพึงพอใจกับการศรัทธาแล้ว พระองค์ก็จะไม่ทรงโกรธมันตลอดไป” (al-Ṭabariy, 1997 : 4/419)

ตลอดระยะเวลา ๑๓ ปีแห่งการเป็นนบีมุฮัมมัด ﷺ ก่อนที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อพยพไปยังนครมะดีนะฮ์ อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานแก่ท่านนั้น ล้วนกล่าวถึงเรื่องเตาฮีดโดยไม่ได้หันเหออกจากประเด็นนี้เลย ก็เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการเป็นมุสลิมที่

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อับดุลลอฮ์ เบน อับบาส เบน อัลมุกฏอละบ อัลกุเราะซีย์ อัลฮาซิมีย์เป็นเคาะ ฮาบะฮ์ผู้ทรงเกียรติ เกิดเมื่อปีที่ ๓ ก่อนฮิจญ์เราะฮ์ศักราช ณ นครมักกะฮ์ เป็นนักรบกล้าหาญอัลกุรอานคนสำคัญในยุคแรกของอิสลาม มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์แขนงต่างๆ มากมาย เช่น พิกฎและวรรณคดีอาหรับ เป็นต้น ท่านพำนักอยู่ที่เมืองฏอฮิฟ และเสียชีวิตที่นั่นในปี ฮ.ศ. ๖๘ (al-‘Asqalāniy, 1380 : 1/425).

ถูกต้องและการสร้างสังคมมนุษย์ ทั้งยังเป็นหัวใจหลักในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่รักความสันติและความสงบสุข

ท่านนะบูอัมมัด ﷺ ได้เน้นย้ำสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ในเรื่องเตาฮีดเป็นพิเศษ โดยไม่ได้ลดละภารกิจการเรียกร้องไปสู่การยึดมั่นรากฐานอันมั่นคง เริ่มจากการสร้างสังคมให้เป็นสังคมมุสลิมที่ยึดมั่นในเตาฮีดที่ต้องเป็นอันดับแรกโดยด้านอื่น ๆ จะเป็นอิบาตะฮ์ คุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม เศรษฐกิจ ตลอดจนการจัดระบบการเมืองและการปกครอง ประการทั้งปวง เหล่านั้นล้วนวางอยู่บนรากฐานของอะกีดะฮ์เตาฮีดที่ต้องตั้งมั่น

การที่จะบรรลุถึงเป้าหมายอันสูงส่งของอิสลาม ก็ต้องยอมรับหลักการศรัทธาทั้งหมด โดยเฉพาะการศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าแต่เพียงพระองค์เดียวเท่านั้นที่ควรแก่การเคารพภักดีพระองค์เดียวเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง และพระองค์เดียวที่มีคุณลักษณะครบถ้วน และอยู่เหนือข้อบกพร่องใด ๆ ทั้งสิ้นซึ่งเป็นแกนหลักของการศรัทธาในอิสลาม

การศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าที่แท้จริงจะไม่เกิดขึ้นกับมนุษย์ชาติ นอกจากเกิดจาก กระบวนการการเรียนรู้ที่แท้จริงเท่านั้น คือการเรียนรู้ในเรื่องราวพระผู้เป็นเจ้าซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอันดับแรกสำหรับการดำเนินชีวิตของมวลมนุษย์และเป็นการเรียนรู้ที่เลิศที่สุดในมหาวิทยาลัยอิสลาม ทั้งนี้ก็เพราะเป็นความรู้สูงสุดในการอธิบายความจริงของชีวิตทั้งหมดในรูปแบบที่มนุษย์ยอมรับได้ และเป็นไปได้มากที่สุดที่มนุษย์จะเข้าใจได้ อิบนู อะบี อัลลอฮ์ อัล ฮะนะฟี¹ (Ibn Abī al-‘Izz al-Hanafiy, 1984 : 78) อธิบายกล่าวว่า “สิ่งที่ถูกต้อง สิ่งแรกที่ว่าญิบสำหรับมุกลัฟ (ผู้ถูกบังคับให้รับผิดชอบ) คือ กล่าวคำปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์ อย่างหนักแน่น ยิ่งกว่านั้นบรรดาชาวสะลัฟต่างเห็นพ้องกันว่า สิ่งแรกที่ถูกใช้กับปวงบ่าวของพระองค์คือ กล่าวคำปฏิญาณทั้งสองประการ (ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์ และแท้จริงมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์) และเห็นพ้องกันอีกว่า ผู้ใดได้ทำการปฏิญาณก่อนการบรรลุศาสนภาวะ เขาผู้นั้นไม่จำเป็นต้องกล่าวปฏิญาณอีกแล้วหลังจากบรรลุศาสนภาวะ”

เตาฮีดจึงเปรียบเสมือนเป็นแกนหลักที่คอยหนุนองค์ประกอบอื่น ๆ ให้เคลื่อนไปได้ หรือเป็นเสาใหญ่ที่สุดที่อยู่ตรงกลางอาคารที่คอยพยุงเสาเล็ก ๆ และตัวอาคารทั้งหมดให้ดำรงอยู่ได้ด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้เตาฮีดจึงกลายเป็นวิชาหนึ่งที่เป็นที่รู้จักด้วยวิชาอะกีดะฮ์หรืออูศูลุดดีน วิชาอะกีดะฮ์จะนำเสนอหลักฐานยืนยันถึงความถูกต้องเที่ยงตรงของหลักการยึดมั่นในเตาฮีดและความศรัทธาแห่งอิสลามด้วยหลักฐานทั้งจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษและสติปัญญา เพื่อลบล้างความสงสัยกลางแคลงใจทุกประเภทให้หมดไป เป็นวิชาที่จะช่วยเปิดโปงโมฆะธรรมความเคลือบ

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด เบน อะลาอุดดีน อลี เบน มุฮัมมัด เกิด เมื่อปี ฮ.ศ. ๗๓๑ และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๗๙๒ เป็นผู้เขียนหนังสือ อธิบายอะกีดะฮ์ญะฮายะฮ์คนหนึ่งโด่งดัง (Ibn Abī al-‘Izz al-Hanafiy, 1984 :1)

แคลงใจการกล่าวร้ายรูปแบบต่าง ๆ ของผู้ปฏิเสธให้ประจักษ์ ด้วยการเรียนรู้วิชาอะกีดะฮ์จะทำให้เกิด ความมั่นใจและมีศรัทธาที่มั่นคง

วิชาอะกีดะฮ์นับได้ว่าเป็นวิชาที่มีความเป็นเลิศกว่าสาขาวิชาอื่นใดเพราะเป็น การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับผู้ทรงสร้างจักรวาล บรรดาศาสนทูตแห่งพระองค์ เรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาการ บังเกิดขึ้นของมนุษย์ในโลกนี้

อัลกุรอานได้ให้ความสำคัญกับวิชานี้เป็นอย่างมากหากได้ศึกษาจะพบว่าทุกหน้า ของอัลกุรอาน ไม่มีหน้าใดที่ไม่กล่าวถึงเรื่องของอะกีดะฮ์ทุกหน้าจะกล่าวถึงเรื่องราวของการเชิญชวน สู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ต่อศาสนทูตของพระองค์ ต่อวันกียามะฮ์ ต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ ต่อบรรดา คัมภีร์ของอัลลอฮ์ และต่อการกำหนดสภาพการณ์ ดังปรากฏในอะดีษที่เศาะ อีฮ์ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวความว่า “เปรียบประหนึ่งความรักใคร่กลมเกลียวซึ่งกันและกันของผู้มีศรัทธาเปรียบประหนึ่ง ว่าเป็นเรือรูปร่างเดียวกัน เมื่ออวัยวะส่วนใดร้องเรียนว่าเจ็บปวด ร่างกายทั้งหมดก็จะพลอยเจ็บป่วยไป ทั้งหมด” (บันทึกโดย Muslim, 1996 : 4685) เช่นเดียวกันเชิญชวนการศรัทธาต่อสิ่งที่เร้นลับ เช่น สวรรค์ นรก ศิรีอฎุ เป็นต้น

จากความสำคัญของอะกีดะฮ์ข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การศึกษาเกี่ยวกับ วิชาอะกีดะฮ์และการเขียนตำราอะกีดะฮ์นับตั้งแต่สมัยสะลัฟจนถึงปัจจุบัน

บรรดาอุละมาอ์ในสมัยสะลัฟจะให้ความสำคัญต่ออะกีดะฮ์โดยการเรียนรู้ การสอน และการแต่งตำราเพื่อเผยแผ่อะกีดะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ เศาะฮาบะฮ์ ตาบีอีน ตาบีอิตาบีอีน และอิตบาอิตาบีอีน ผลงานตำราของบรรดาอุละมาอ์ในสมัยสะลัฟ (Abū al-Qāsim, 1990: 1/10-11) มีมากมาย เช่น อิมามอะบู ฮะนีฟะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 150) ได้แต่งตำราชื่อ อัลฟิกฮ อัลอักบาร, อิมามอิบนุ อะบี ชัยบะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 225) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์และอัลอิมาน , อิมามอัब्ดุลลอฮ์ เบน มุฮัมมัด อัลญะอ์ฟีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 229) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอรร็อด อะลา อัลญะฮีมียะฮ์ , อิมามอะฮมัด เบน ฮันบัล (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 241) ได้แต่งตำราชื่อ อรร็อด อะลา อัลญะฮีมียะฮ์ วะอัชชะนาดีเกาะฮ์ , อิมามอัลบุคอรี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 256) ได้แต่งตำราชื่อ ค็อลก อัฟออล อัลอิบาด วะ อรร็อด อะลา อัลญะฮีมียะฮ์, อิมามอัลอะชะร็ออม (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 273) ได้แต่ง ตำราชื่อ กิตาบอัลสุนนะฮ์, อิมามอะบู อะลี ฮันบัล เบน อิสฮาก (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 273) ได้แต่งตำรา ชื่อ กิตาบ อัลสุนนะฮ์, อิมามอะบู ดาวูด (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 275) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์, อิมามอะบู บักร อะฮมัด เบน อัมรุ อัลบัศรี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 277) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์, อิมามอัดดารีมี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 280) ได้แต่งตำราชื่อ อรร็อด อะลา อัลญะฮีมียะฮ์ และอรร็อด อะลา บิซร อัลมูรสี , อิมามอะบู บักร อะฮมัด เบน อะลี อัลมัจญี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 292) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์, อิมามอะบู อัब्ดุลลอฮ์ อัลอับดี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 301) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์

เช่นเดียวกันกับบรรดาอุละมาอ์ในสมัยเคาะลัฟ จะให้ความสำคัญต่ออะกีดะฮ์ไม่
 แตกต่างจากอุละมาอ์ในสมัยสะลัฟ โดยการเรียน การสอน และการแต่งตำราเพื่อเผยแผ่อะกีดะฮ์
 จะเป็นแนวทางสะลัฟหรือแนวทางเคาะลัฟ ตำราหรือหนังสืออะกีดะฮ์สามารถแยกออกเป็น ๒
 แนวทางดังนี้

ก) หนังสืออะกีดะฮ์ตามแนวทางสะลัฟ อ ะบู อัลกอสิม (Abū al-Qāsim, 1990: 1/10 - 11) ได้อธิบายว่า อุละมาอ์ยุคเคาะลัฟที่แต่งตำราตามแนวทางสะลัฟ เช่น อิมามอิบนุ กุซัยมะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 311) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัตเตาฮีด, อิมามอ็ฏฏะฮะฮะฮีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 321) ได้แต่งตำราชื่อ อัลอะกีดะฮ์อ็ฏฏะฮะฮะฮียะฮ์, อิมามอะบู อัลฮะสัน อัลอัชชะรีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 324) ได้แต่งตำราชื่อ อัลอิบานะฮ์ อัน อุศูล อัตติยานะฮ์ , อิมามอะบู อะฮมัด อัลอัศชะฮานีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 349) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนนะฮ์, อิมามอ็ฏฏะฮะฮะฮะฮียะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 360) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนนะฮ์, อิมามอิบนุ ฮิบบาน (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 369) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนนะฮ์, อิมามอุบัยดิลลอฮ์ บิน บัญญะฮะฮ์ อัลอัคชะรีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 387) ได้แต่งตำราชื่อ อัลอิบานะฮ์, อิมามมุฮัมมัด บิน อิสฮาก บิน มุนดะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 395) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลอิมานและอัตเตาฮีด, อิมามอัลลาละกาอีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 418) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนัน , อิมามอิสมาอิล บิน มุฮัมมัด อัลอัศชะฮานีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 535) ได้แต่งตำราชื่อ อัลฮุญญะฮ์ ฟิ บะยานิ อัลมะฮ์ญะฮะฮ์ วัชชะฮ์ อะกีดะฮ์อะฮ์ล อัลสุนนะฮ์

ข) หนังสืออะกีดะฮ์ตามแนวทางเคาะลัฟ อิมามอัลมุสิลีย (al-Mūsiliy, 1990 : 130-145) และคอลิด บิน अबดุลละตีฟ (Khālid bin ‘Abd al-latif, 1995 : 1/165-168) ได้อธิบายว่า อุละมาอ์ยุคเคาะลัฟที่แต่งตำราตามแนวทางเคาะลัฟ เช่น อิมามอัลบะกิลลานีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 403) ได้แต่งตำราชื่อ ตัมฮีด อัลอะวาอิด , อิมามอัลฮะเราะมะฮ์น อัลญุwaynีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 478) ได้แต่งตำราชื่อ อัชชะมิล ฟิ อุศูล อัตติน และอัลอิรชาด , อิมามอัลฆะฆะฮะฮะฮีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 505) ได้แต่งตำราชื่อ อัลอิติกอด ฟิ อัลอิติกอด อัลอัรเบอีน ฟิ อุศูล อัตตินและเกาะวาอิด อัลอะกออิด , อิมามอัชชะฮะฮะฮะฮะฮีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 548) ได้แต่งตำราชื่อ นิฮายะฮ์ อัลอิติกอด ฟิ อิลม อัลกะลาม, อิมามอัลฟักร อัรรอซี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 606) ได้แต่งตำราชื่อ อะฮ์ล อัลฮะกอม และอัลมะฆออลิบ อัลออลียะฮ์, อิมามอัลสุบกี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 756) ได้แต่งตำราชื่อชิฟาย์ อัลสะกะอม ฟิ ชิยาเราะฮ์ ค็อยร อัลอะนาม, อิมามอิบนุ ฮะญูร์ อัลฮัยตะมีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 973) ได้แต่งตำราชื่อ อัลญะฮ์ร อัลมุญซัฮ์อม ฟิ ชิยาเราะฮ์ อันนะบิ อัลมุญซัฮ์อม , อิมามมุฮัมมัด อัลอะมีร์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 1232) ได้แต่งตำราชื่อ อัลฮะฮะฮะฮ์ อะลา ชัรฮ ญะฮะฮะฮ์ อัตเตาฮีด , อิมามอัลบัยญูรีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 1277) ได้แต่งตำราชื่อ ตู ฮะฟะฮ์ อัลมุรีย อะลา ญะฮะฮะฮ์ อัตเตาฮีด , อิมามอะฮมัด บิน ฮัยนี ดะห์ลาน (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 1304) ได้แต่งตำราชื่ออัดดุร อัลสะนะฮะฮ์ ฟิ อัรร็อด อะลาอัลวะฮะฮะฮะฮีย

จากการศึกษาบรรดาหนังสือหรือตำราที่ได้กล่าวข้างต้นพบว่าหนังสืออะกิตะฮ์ที่แต่งในสมัยสะลัฟได้มีการศึกษาวิเคราะห์ในหลายรูปแบบ จะเป็นการตะฮกิกและติรอสาด (ตรวจทานและศึกษาวิเคราะห์) ตักรัจญ์ฮะดีษและอื่น ๆ ตามแนวทางของแต่ละสาขาวิชา ตัวอย่างเช่น หนังสือซอฮ์ อัลฟิกฮ อัลอักบร ศึกษาวิเคราะห์โดยมรวาน มุฮัมมัด อัชชะอวาร์ , หนังสืออัลอิบานะฮ์ อัน อุศูล อัลดิยานะฮ์ ศึกษาวิเคราะห์โดยบะซีร์ มุฮัมมัด อุยูน , หนังสืออัลหุญญะฮ์ ฟิ บะยานิ อัลมะฮัฎฎะฮ์ วัชชะฮ์ อะกิตะฮ์ อะฮลิสสุนนะฮ์ ศึกษาวิเคราะห์โดยมุฮัมมัด เบ็น เราะะบือ อัลมัดเคาะลีย์ เช่นเดียวกันกับบรรดาหนังสือหรือตำราที่ได้แต่งในยุคเคาะลัฟได้มีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสืออย่างกว้างขวางโดยอุละมาอ์ นักวิชาการและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เช่น หนังสืออัชชามิล ฟิ อุศูล อัลดีน ศึกษาวิเคราะห์โดยอับดุลลอฮ์ มะ ฮมุด มุฮัมมัด อุมัร, หนังสือเกาะวาอิด อัลอะกออิด ศึกษาวิเคราะห์โดยมุซา มุฮัมมัด อะลีย์ , หนังสืออะสะส อัดตักดิส ศึกษาวิเคราะห์โดยอะฮมัด อิญาซีย์ อัลสะกะอ

นอกจากอุละมาอ์ในสมัยสะลัฟและสมัยเคาะลัฟ พบว่าอุละมาอ์สมัยปัจจุบันให้ความสำคัญต่ออะกิตะฮ์ เช่น อุละมาอ์ปัตตานีในช่วงศตวรรษที่ ๑๘ ถึง ๒๐ ของคริสต์ ศักราช ได้ให้ความสำคัญต่ออะกิตะฮ์โดยการเรียน การสอน และแต่งตำราเพื่อเผยแพร่อะกิตะฮ์แถบภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ (Ahmad Fathy, 2009 : 14-15) เช่น ชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ.๑๘๔๗) ได้แต่งตำราชื่อ อัลดุร อัชชะมิน และอะกิตะฮ์อัลญะวาฮิร , ชัยควันอะฮมัด อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ. 1908) ได้แต่งตำราชื่อ ฝรั่งะฮ์ อัลพะรออิด ฟิ อิลม อัลอะกออิดและอักดู อัลญุมาน ฟิ อะกออิด อัลอิมาน , ชัยค ชัยน อัลอาบิติน อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ. 1913) ได้แต่งตำราชื่ออะกิตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อุศูล อัลดีน , ชัยค อับดุลเราะฮ์ ฮมาน อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ. 1915) ได้แต่งตำราชื่อ นูร อัชชะลาม ฟิ มะอริฟะฮ์ อัลลอฮ์ วัรสุลิลี อัลกิรอม, ชัยควันดาวูด อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ. 1936) ได้แต่งตำราชื่อ อุมตะฮ์ อัลมูริด ฟิ อะกออิด อัตเตอาฮิด , ฮัจญี มุฮัมมัด ฮุสัยน โต๊ะกลาบอ (เสียชีวิตปี ค.ศ. ๑๙๔๘) ได้แต่งตำราชื่อ มุก้อดติมะฮ์ อัลอฎุฟาล ฟิ ศิฟาต อัลลอฮ์ ซิ อัลญะลาล, ฮัจญี สุหลง เบ็น ฮัจญี อับดุลกอดีร อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ. 1954) ได้แต่งตำราชื่อ เคาะลาเคาะฮ์ อัลญะวาฮิร ฟิ ตศฟิยะฮ์ อัลเคาะวาฎิร , ชัยควันอิสมาอิล เบ็น วันอับดุลกอดีร (เสียชีวิตปี ค.ศ. 1965) ได้แต่งตำราชื่อ บากูเราะฮ์ อัลอะมานีย

จากบรรดาหนังสือของอุละมาอ์ปัตตานีผู้วิจัยเลือกผลงานของต่วนมีนาล เนื่องจากว่าท่านเป็นอุละมาอ์คนหนึ่งที่มีชื่อเสียงหลังจากชัยค ดาวูด อัลพะฎอนีย์ที่รับทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาทั้งที่ปัตตานีและมลายูเซีย ได้รับการยกย่องชมเชยด้วยชื่ออันทรงเกียรติต่างๆ และมีความสามารถในการนิพนธ์ตำราวิชาอะกิตะฮ์ ผลงานเด่นที่ออกสู่สายตาสังคมมีหลายเล่ม เช่น หนังสือกัซฟูลฆะาะฮ์บียะฮ์ ฟิ อะ ฮวาล เยามิลกียามะฮ์ , อะกิตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อุศูล อัลดีน ,

มิฟตาย อัลมูรืต ฟิ อิลม อัดเตาฮีด และอิรชาตุลอิบาด อิลลา สะบีลिरเราะชาด เป็นต้น แต่หนังสือที่ผู้วิจัยเลือกเป็นเอกสารวิจัยคือ อะเกีตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อุศูล อัดดีน

หนังสืออะเกีตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อุศูล อัดดีน เป็นหนังสืออะเกีตะฮ์เล่มหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระในต้นฉบับ ๑๔๐ หน้า โดยใช้ภาษามลายู-ญาวีปิดตานี ซึ่งส่วนมีนาลได้เขียนแล้วเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ. 1308 (ค.ศ. 1887) หรือประมาณ 130 ปีที่ผ่านมา และเป็นหนึ่งในบรรดาหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ไม่ได้แพร่หลายเฉพาะในดินแดนแห่งนี้เท่านั้น แต่ยังได้แพร่หลายในส่วนกลางของประเทศไทย โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น มาเลเซีย อินโดนีเซียและบรูไนอีกด้วย (พิริยศ ราฮิมมูลา, 2545 : 37-38)

เนื้อหาสาระของหนังสืออะเกีตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อุศูล อัดดีน มีคุณภาพและคุณค่าทางวิชาการอะเกีตะฮ์ เป็นส่วนส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับของผู้คนเป็นจำนวนมาก ไม่แตกต่างจากหนังสือเล่มอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศก็ได้ใช้หนังสือเล่มนี้ในการจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนสอนศาสนา หน่วยงานที่จัดการศึกษาด้านศาสนา หรือผู้เผยแพร่ศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ โดยทั่วไปตั้งแต่อดีตมาตราบจนปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ยังได้แพร่หลายเป็นที่นิยมในต่างประเทศไม่น้อย โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย กัมพูชา เวียดนามและพม่า เป็นต้น (Ahmad Fathy, 2009 : 13-14)

ลักษณะโดยทั่วไปของหนังสืออะเกีตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อุศูล อัดดีน เป็นหนังสืออธิบาย มะตัน อุมม อัลบะรอฮีน โดยเขียนประโยคอธิบายที่ไม่มีวรรคตอนเหมือนกับการเขียนในปัจจุบัน มีการเรียบเรียงคำและข้อความเป็นวรรคเป็นตอน ส่วนการอ้างอิงอาเยฮ์อัลกุรอานและอัลฮะดีษผู้แต่งก็มีได้ระบุไว้ในสุเราะฮ์ใด อาเยฮ์ที่เท่าไร หมายเลขอะดีษที่เท่าไร ใครเป็นผู้รายงาน และสถานภาพของอะดีษเป็นอย่างไรตามลำดับ และยังใช้ภาษามลายูปิดตานีในอดีตที่ใช้ คำ สำนวนภาษาค่อนข้างยากจึงทำให้เกิดความยุ่งยากสำหรับอนุชนปัจจุบันที่จะทำการศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจถึงเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์หนังสือตามแนวทางอะเกีตะฮ์

จะเห็นได้ว่าในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคแห่งการพัฒนาการทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะหนังสือหรือตำราที่เป็นผลงานของอุละมาอ์ยุคก่อนทั้งสะลัฟและเคาะลัฟ ได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัยทันสมัยในหลายสาขาวิชา เช่น ฟิกฮ์ อุศูลุดดีน ตะเศววูฟและอื่น ๆ ก็จะมีมุ่งเน้นด้านการอ้างอิงและหลักฐาน ทั้งนี้ก็เพื่อพิสูจน์ความถูกต้อง ความชัดเจน คุณภาพและมาตรฐานขององค์ความรู้ นั้น ๆ และจะเน้นการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษาที่ง่ายเป็นพิเศษ รูปแบบการเรียบเรียงคำ ประโยค การจัดวาง การลำดับความสำคัญของหัวเรื่อง ข้อความ เนื้อหาชัดเจนน่าอ่าน น่าติดตาม อ่านแล้วทำความเข้าใจง่าย สามารถเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ต่างกับยุค

ก่อนๆ ซึ่งผู้ใดได้แต่งหนังสือโดยใช้สำนวนภาษาที่ยาก ซับซ้อน ถือว่าเป็นผู้เขียนที่เก่ง มีความสามารถสูงและเป็นที่น่ายกย่อง (‘Abd al-Ghaniy al-Marāqiy, 2006 : 1)

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าหนังสืออะกิเดฮ์ อันนาญีนี พี อิลม อุกูล อัดดีน เป็นหนังสือที่มีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างมากหากได้ศึกษาวิเคราะห์และชี้แจงเพิ่มเติมในส่วนที่ควรแก่การส่งเสริมเพื่อความเหมาะสมกับสภาพพัฒนาการการศึกษาปัจจุบัน จะทำให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าและมีประโยชน์มากยิ่งขึ้นต่อสถาบันอุดมศึกษา สถาบันปอเนาะ โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามและสังคมโดยรวม

1.2 อัลกุรอาน อัลฮะดีษ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 อัลกุรอาน

จากการศึกษาคัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีด พบว่าในคัมภีร์อัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงเรื่องเตาฮีดไว้ในหลายอายะฮ์ด้วยกัน อายะฮ์เหล่านั้นได้กล่าวถึงความสำคัญของเตาฮีด ประเภทของเตาฮีดและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีด ด้วยถ้อยความที่หลากหลายด้วยกัน แต่ที่จะนำอายะฮ์ต่าง ๆ เหล่านั้นมากล่าวทั้งหมด ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความยืดเยื้อมาก ดังนั้นผู้วิจัยนำมากล่าวเพียงบางอายะฮ์ดังต่อไปนี้

1. อายะฮ์อัลกุรอาน ได้กล่าวถึงการเป็นพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลกของอัลลอฮ์ ﷻ และการเคารพภักดีต่อพระองค์เพียงผู้เดียว ด้วยการประกอบอิบาเดฮ์ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ رَبُّ الشَّرْقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴾

(سورة المزمل : آية 9)

ความว่า : “พระเจ้าแห่งทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่คู่ควรเคารพภักดีโดยเที่ยงแท้) นอกจากพระองค์ ดังนั้นจงยึดพระองค์ให้เป็นผู้คุ้มครองเถิด (เพื่อมอบหมายตนเองและกิจการทุกอย่างต่อพระองค์)”

(สูเราะฮ์อัลมุซซิมิล : อายะฮ์ 9)

อายะฮ์ข้างต้นได้บ่งบอกถึงคุณลักษณะสองประการที่มีบทบาทสำคัญต่อจิตใจของผู้ศรัทธาในการเชื่อมั่นอย่างแนบแน่นแก่อัลลอฮ์ ﷻ

ประการที่ ๑ ลักษณะแห่งการอภิบาลของอัลลอฮ์ ซึ่งเรียกว่า

“อรรูบูบียะฮ์” ที่

ครอบคลุมจักรวาลทั้งหมด

ประการที่ ๒ ลักษณะของความเป็นหนึ่งเดียวแห่งการเคารพภักดีหรือการประกอบ
อิบาดะฮ์ซึ่งเรียกว่า “เตาฮีด อัลอูลูฮียะฮ์” ที่ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรเคารพภักดีโดยเที่ยงแท้
นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

จากคุณลักษณะทั้งสองประการดังกล่าวที่ผู้ศรัทธาจะต้องตอบสนองคำสั่งของ
อัลลอฮ์ ﷻ เพื่อมอบหมายตนเองและการงานทุกอย่างต่อพระองค์อย่างแท้จริงและมั่นคง ดังคำตรัส
ของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า :

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ
لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا
تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾

(سورة البقرة : آية 21-22)

ความว่า : “มนุษย์เอ๋ย! จงเคารพอิบาดะฮ์พระผู้เป็นเจ้าของพวกเจ้าที่ทรง
บังเกิดพวกเจ้า และบรรดาผู้มาก่อนพวกเจ้าเกิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง
คือผู้ทรงให้แผ่นดินเป็นที่นอนและฟ้าเป็นอาคารแก่พวกเจ้า และทรงให้น้ำ
หลังลงมาจากฟากฟ้า แล้วได้ทรงให้บรรดาผลไม้ออกมา เนื่องด้วยน้ำนั้น
ทั้งนี้เพื่อเป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าให้มีผู้เท่าเทียม
ใดๆ ขึ้นสำหรับอัลลอฮ์โดยที่พวกเจ้าก็รู้กันอยู่”

(สุเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 21-22)

อายะฮ์ข้างต้นได้ยืนยันว่า เฉพาะอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นทรงเป็นพระผู้อภิบาล ผู้ทรง
สร้าง ผู้ทรงอำนาจทุกสรรพสิ่ง ผู้ทรงปกป้องคุ้มครอง ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์
ﷻ พระผู้อภิบาลองค์เดียวเท่านั้น

2 . พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงเรื่องเตาฮีด ซึ่งเป็นประเด็นหลักของการสร้าง
ญินและมนุษย์ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

(سورة الذاريات : آية 56)

ความว่า : “และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์ เพื่ออื่นใดเว้นแต่เพื่อเคารพ
ภักดีต่อข้า”

(สุเราะฮ์อัซซารียาต : อายะฮ์ 56)

อายะฮ์นี้ได้ชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ของการสร้างญินและมวลมนุษย์ขึ้นมา
อยู่บนโลกนี้ นั่นคือ การเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าของพระองค์เดียวเท่านั้น หรือเรียกว่าเตาฮีด
อัลอูลูฮียะฮ์

3. เตาฮีดเป็นหลักการแรกในศาสนาที่มนุษย์ทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ فَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لِدُنْيَاكَ وَالْمُؤْمِنِينَ وَاللَّامِنِينَ وَاللَّا مُؤْمِنَاتِ وَاللَّا مُؤْمِنَاتِ وَاللَّا مُؤْمِنَاتِ وَاللَّا مُؤْمِنَاتِ ﴾

(سورة محمد : آية 19)

ความว่า : “ฉะนั้นพึงรู้เถิดว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่ถูกกราบไหว้โดยเที่ยงแท้) นอกจากอัลลอฮ์ และจงขอร้องโทษต่อความผิดเพื่อตัวเจ้าและบรรดาผู้ศรัทธาชายและบรรดาผู้ศรัทธาหญิง และอัลลอฮ์ทรงรู้ดียิ่งถึงพฤติกรรมของพวกเจ้าและที่พำนักของพวกเจ้า”

(สุเราะฮ์มุฮัมมัด : อายะฮ์ 19)

อายะฮ์นี้ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของการยอมรับอัลลอฮ์ด้วยประโยคคำสั่ง โดยตามหลักภาษาอาหรับ คำสั่งเป็นวาญิบ อิมามอัฏเฐาะบะรีย¹ (al-Tabariy, 1997 : 11/317) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “พึงรู้เถิดโอ้ศาสนทูตของฉันว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่ท่านและสิ่งถูกสร้างทั้งหลายทำการเคารพภักดีโดยเที่ยงแท้้นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียว ผู้ซึ่งทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งมวล” เช่นเดียวกันกับอิมามอัลลาละกาอีย² (al-Lalakā'iy, 1411 : 2/193) ที่กล่าวว่า “ดังนั้นแท้จริงสิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับมนุษยชาติคือการรู้จักและการยึดมั่นในเรื่องของศาสนาและสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงบัญญัติไว้แก่ปวงบ่าวของพระองค์ในการเข้าใจเตาฮีดและคุณลักษณะของพระองค์”

4. เตาฮีดเป็นหัวข้อหลักของศาสนทูตทุกท่านที่ถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เปิดเผยหลักการในทุก ๆ ประชาชาติ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَمَا نُظِرُوا فِي الْأَرْضِ فَأَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴾

(سورة النحل : آية 36)

ความว่า : “และโดยแน่นอน เราได้ส่งเราะสุลมาในทุกประชาชาติ (โดยบัญญัติว่า) พวกท่านจงเคารพภักดีอัลลอฮ์ และจงหลีกเลี่ยงให้ห่างจากพวกเจว็ด ดังนั้นในหมู่พวกเขาจะมีผู้ที่อัลลอฮ์ทรงชี้แนะทางให้และในหมู่พวกเขา

¹ อัฏเฐาะบะรีย มีชื่อเต็มว่า อะบูญะฟัร มุฮัมมัด เบน ญะรียร์ เบน คอลิด ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์แขนงต่างๆ มากมายเช่น การอธิบายอัลกุรอาน อัลอะดีษ ศาสนบัญญัติและประวัติศาสตร์ เป็นต้น ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ. ๒๒๔ ที่ฏอบรอฮ์และเสียชีวิตที่กรุงแบกแดดในปี ฮ.ศ. ๓๑๐(al-Zirikliy, 2002 : 6/69)

² ท่านมีชื่อเต็มว่า ฮิบาตุลลอฮ์ เบน อัลอะสัน เบน มันศูร อรรอฮีย อัฏเฐาะบะรีย อัลลาละกาอีย มีชื่อเล่นว่าอะบูกอสมเสียชีวิต ในปี ฮ.ศ. ๔๑๘(al-Lalakā'iy, 1411 : 1/79)

เขามีผู้ที่การหลงผิดคู่ควรแก่เขา ฉะนั้นพวกเจ้าจงตระเวนไปในแผ่นดินแล้ว
จงดูว่าบ้านปลายของผู้ปฏิเสธนั้นเป็นเช่นใด”

(สุเราะฮ์อันนะฮล : อายะฮ์ 36)

อิมามอิบนุกะษีร¹ (Ibn Kathīr, 1991 : 2/626) กล่าวว่า : “และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่ง
เราะฮ์สุลทุกประชาชาติ ทุกศตวรรษ ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ บรรดาเราะฮ์สุลซึ่งทั้งหมดทำหน้าที่อันเดียวกัน
คือ การเชิญชวนและเรียกร้องให้มวลมนุษยชาติเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และห้ามปรามจากการทำ
อิบาดะฮ์หรือสักการะเคารพภักดีนอกอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ ”

อัลลอฮ์

ﷻ ตรัสอีกว่า :

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ

عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

(سورة الأعراف : آية 59)

ความว่า : “และแท้จริงเราได้ส่งนูฮ์ไปยังประชาชาติของเขา แล้วเขาได้
กล่าวว่า “โอ้ประชาชาติของฉัน จงเคารพสักการะอัลลอฮ์เถิด ไม่มีผู้ควร
ได้รับการเคารพสักการะใด ๆ สำหรับพวกท่านอีกแล้ว อื่นจากพระองค์
แท้จริงฉันกลัวการลงโทษ ในวันอันยิ่งใหญ่ จะประสบแก่พวกท่าน”

(สุเราะฮ์อัลอะฮรอฟ : อายะฮ์ 59)

จากอายะฮ์ข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าการตะอวะฮ์ที่ถูกต้องตามแนวทางของบรรดา
เราะฮ์สุลนั้น จะต้องเริ่มด้วยการปลุกฝังอะกิดะฮ์เตาฮีด กล่าวคือการศรัทธาในความเอกะของอัลลอฮ์
ﷻ พระองค์เดียวเท่านั้นที่ควรแก่การเคารพภักดีในทุกสภาพและสถานการณ์ และนี่คือเป้าหมายหลัก
ในการตะอวะฮ์ของบรรดาเราะฮ์สุลทั้งหลาย

5 . การให้เอกภาพแด่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ คือการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ พระเจ้า
องค์เดียวและไม่ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใดด้วย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَالْوَالِدِينَ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ

وَالْمَجَارِزِ وَالْقُرْبَىٰ وَالْمَجَارِزِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنُبِ وَالْبَنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ

أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾

(سورة النساء : آية 36)

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อิสมาอิล เบ็น อุมร์ เบ็น กะษีร เบ็น ดรัอ อัลกุรซีย อัดดีมซิกีย อะบูลฟิดาอ์ เป็นนักท่องจำอัลกุรอาน นักนิศาสตร์
นักประวัติศาสตร์ และอรรถาธิบายอัลกุรอาน เกิด เมื่อปี ฮ.ศ. ๗๐๑ เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ตั้งแต่เยาว์วัยและได้เขียนตำราเอาไว้มากมาย
เสียชีวิตที่ตะมะสก์ส ในปี ฮ.ศ. ๗๗๔(al-Zirikli, 2002 : 1/320).

ความว่า : “และจงเคารพสักการะอัลลอฮ์เถิดและอย่าให้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็น
ภาคีกับพระองค์ และจงทำดีต่อผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และต่อผู้เป็นญาติที่
ใกล้ชิด และเด็กกำพร้า และผู้ขัดสน และเพื่อนบ้านใกล้เคียง และเพื่อนที่
ห่างไกล และเพื่อนเคียงข้าง และผู้เดินทาง และผู้ที่มีขอของพวกเจ้า
ครอบครอง แท้จริงอัลลอฮ์ไม่ทรงชอบผู้ยะโสผู้โอ้อวด”

(สุเราะฮ์อันนิซาอ : อายะฮ์ 36)

อิมามอัฏฏะบะรียี (al-Ṭabariy, 1997 : 4/80) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า : นั้นเป็นการ
สรรเสริญของอัลลอฮ์ ﷻ กล่าวคือ พวกท่านจงนอบน้อมต่ออัลลอฮ์ด้วยการภักดี จงยอมจำนนต่อ
พระองค์ด้วยการเชื่อฟัง จงให้ความเป็นเอกะต่อพระองค์ในการเป็นเจ้าของ จงบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์ใน
การนอบน้อม การยอมจำนนและการปฏิบัติในข้อสั่งใช้และสั่งห้าม และจงอย่าได้ตั้งภาคีต่อพระองค์
ในเรื่องของการเป็นเจ้าของและการทำอิบาดะฮ์

6. ในอายะฮ์ที่สำคัญที่สุดอายะฮ์หนึ่งในคัมภีร์อัลกุรอานได้กล่าวถึงคุณลักษณะ
ต่างๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียว ความยิ่งใหญ่ ความรอบรู้ และความ
สมบูรณ์ของพระองค์ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا
الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا
بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴾

(سورة البقرة : آية 255)

ความว่า: “อัลลอฮ์นั้นคือไม่มีผู้ที่ถูกเคารพสักการะใดๆ ที่เที่ยงแท้ นอกจาก
พระองค์เท่านั้น ผู้ทรงมีชีวิต ผู้ทรงบริหารกิจการทั้งหลาย โดยที่การว่าง
นอนและการนอนหลับใดๆ จะไม่เอาพระองค์ สิ่งที่อยู่ในบรรดาชั้นฟ้าและ
สิ่งที่อยู่ในแผ่นดินนั้นเป็นของพระองค์ ใครเล่าคือผู้ที่ขอความช่วยเหลือ
ให้แก่ผู้อื่น ณ ที่พระองค์ได้นอกจากด้วยอนุมัติของพระองค์เท่านั้น
พระองค์ทรงรู้สิ่งที่อยู่เบื้องหน้าของพวกเขา และสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของพวกเขา
และพวกเขาจะไม่ล่อสิ่งใดจากความรู้ของพระองค์ไว้ได้ นอกจากสิ่งที่
พระองค์ทรงประสงค์เท่านั้น แก้อั้พระองค์นั้นกว้างขวางทั่วชั้นฟ้าทั้งหลาย
และแผ่นดิน และการรักษามันทั้งสองก็ไม่เป็นภาระหนักแก่พระองค์ และ
พระองค์นั้นคือผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงยิ่งใหญ่”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 255)

อายะฮ์ข้างต้นแสดงถึงการยึดมั่นในคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ หรือที่เรียกว่าการยอมรับเตาฮีดของอัลลอฮ์ ﷻ นั่นเอง

7. อัลลอฮ์ ﷻ ทรงปฏิเสธความเสมอเหมือนพระองค์กับสิ่งที่ถูกสร้างทั้งปวง ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ فَاطْرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُكُمْ فِيهِ لِيَسْ كَيْفَلِيَهُ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴾

(سورة الشورى : آية 11)

ความว่า : “พระผู้ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน พระองค์ทรงทำให้มีคู่ครองแก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเจ้าเอง และจากปศุสัตว์ทรงให้มีคู่ผู้เมียด้วยเหตุนี้พระองค์ทรงแพร่พันธุ์พวกเจ้าให้มากมาย ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น”

(สุเราะฮ์อิซซุรอ : อายะฮ์ 11)

อายะฮ์ข้างต้น ได้ชี้ให้เห็นถึงการปฏิเสธความเสมอเหมือนทุกสิ่งทุกอย่างกับอัลลอฮ์ ﷻ อีกทั้งยังเป็นการปฏิเสธแนวความคิดของพวกมูญัสสิมะฮ์ ซึ่งเราจะรู้ใจความข้างต้นจากการที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้บอกถึงคุณลักษณะของพระองค์ว่า พระองค์ผู้ทรงได้ยินและผู้ทรงเห็น ทุกครั้งที่พระองค์ทรงกล่าวถึงการได้ยิน การเห็น พระหัตถ์ การสถิตย์ (เหนืออรัช) และอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและอัลฮะดีษ ซึ่งเป็นการยืนยันต่อคุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น โดยไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการเสมอเหมือนกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนืออัลลอฮ์ ﷻ .

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

﴿ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾

(سورة النحل : آية 74)

ความว่า : “ดังนั้น พวกเจ้าอย่ายกอุทาหรณ์ทั้งหลายกับอัลลอฮ์เลยแท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงรอบรู้และพวกเจ้าไม่รู้เท่าพระองค์”

(สุเราะฮ์อันนะฮล : อายะฮ์ 74)

การเปรียบเทียบอัลลอฮ์ ﷻ กับสรรพสิ่งถูกสร้างของพระองค์เป็นเรื่องที่สติปัญญาและบทบัญญัติทางศาสนาปฏิเสธไม่ยอมรับ

8. เตาฮีดทำให้ผู้ศรัทธาได้รับทางนำและความปลอดภัยบนโลกนี้และโลกหน้า อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾

(سورة الأنعام : آية 82)

ความว่า : “บรรดาผู้ที่ศรัทธาโดยที่มิได้ให้การศรัทธาของพวกเขาปะปนกับการอธรรม (การชirik) นั้น คนเหล่านี้แหละพวกเขาจะได้รับความปลอดภัย และพวกเขาคือผู้ที่รับเอาคำแนะนำไว้”

(สุเราะฮ์อัลอันอาม : อายะฮ์ 82)

อิมามอัฏฏะบะรียี (al-Tabariy, 1997 : 5/250) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า : บรรดาผู้ที่ศรัทธาและผู้ที่บริสุทธิ์ใจในการทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่มีได้ให้การอิบาดะฮ์และการศรัทธาปะปนกับสิ่งที่เป็นภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ พวกเขาสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความปลอดภัยจากการลงโทษที่น่ารังเกียจของพระองค์ พร้อมทั้งจะได้รับทางนำที่เป็นสัจจริงประกอบด้วยความรู้และความเที่ยงธรรม อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴾

(سورة يونس : آية 9)

ความว่า : “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธาและผู้ประกอบความดี พระเจ้าของพวกเขาจะทรงชี้แนะทางที่ถูกต้องให้แก่พวกเขา เนื่องด้วยการศรัทธาของพวกเขา ภายใต้อันเขามิแม่น้ำหลายสายไหลผ่านซึ่งอยู่ในสวนสวรรค์อันเกษม สำราญ”

(สุเราะฮ์ยูนุส : อายะฮ์ 9)

อิมามอัฏฏะบะรียี (al-Tabariy, 1997 : 6/534) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า : “แท้จริงบรรดาผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์สูลของพระองค์ และผู้ที่ภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และได้ยอมรับความสมบูรณ์ต่อพระองค์ทั้งคุณลักษณะ บรรดาพระนามและการกระทำ พวกเขาจะได้รับการชี้แนะทางไปสู่สวนสวรรค์อย่างแน่นอน”

ดังนั้น ด้วยกับการยึดมั่นในเตาฮีด บรรดาผู้ที่ศรัทธาและภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียวโดยไม่ได้ตั้งภาคีกับพระองค์แม้แต่แต่น้อย แน่นอนพวกเขาจะได้รับทางนำที่ถูกต้องและความปลอดภัยด้วยพระประสงค์ของอัลลอฮ์ ﷻ

9. เตาฮีดทำให้ผู้ศรัทธาได้รับความพึงพอใจ ความช่วยเหลือและเกียรติในโลกนี้และโลกหน้า ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ ﴾

(سورة غافر : آية 51)

ความว่า : “แท้จริงเราจะช่วยเหลือบรรดาเราะสูลของเราและบรรดาผู้ศรัทธาอย่างแน่นอน ทั้งในชีวิตของโลกนี้และวันที่ปวงพยานจะยืนขึ้นเป็นพยาน¹”

(สุเราะฮ์ฆอฟิร : อายะฮ์ 51)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า :

﴿يَوْمَئِذٍ لَا نَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا مَنْ أِذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾

(سورة طه : آية 109)

ความว่า : “วันนี้การชะฟาอะฮ์² จะไม่เกิดประโยชน์อันใด นอกจากผู้ที่พระเจ้าผู้ทรงกรุณาปรานีทรงอนุญาตแก่เขา และพระองค์ทรงพอพระทัยในคำพูดของเขาเท่านั้น”

(สุเราะฮ์ฆอฮา : อายะฮ์ 109)

อายะฮ์ที่ ๑ แสดงการได้รับความช่วยเหลือคือ การมีชัยชนะในโลกนี้และโลกหน้า และอายะฮ์ที่ ๒ แสดงถึงการได้รับชะฟาอะฮ์ อิมามอัลบะฆะเวีย (al-Baghawiy, 1986 : 3/232) ได้อธิบายอายะฮ์ข้างต้นว่า การชะฟาอะฮ์ในวันอาคิเราะฮ์นั้น จะไม่เกิดประโยชน์แก่คนหนึ่งคนใดในบรรดามนุษย์ นอกจากผู้ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้สิทธิ์แก่เขาและพระองค์ทรงพอพระทัยในคำพูดของเขาเท่านั้น คือคำกล่าว ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์ และเป็นการชี้ว่าการชะฟาอะฮ์นั้นจะไม่เกิดขึ้นกับผู้ที่ไม่นอกเหนือจากมุอ์มิน หมายถึงบรรดาผู้ปฏิเสศศรัทธา

จากการอธิบายของอิมามอัลบะฆะเวีย ข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าคนมุอ์มินที่กล่าวคำปฏิญาณและศรัทธากับลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์เท่านั้นที่จะได้รับความพึงพอใจ ความช่วยเหลือและเกียรติจากอัลลอฮ์ ﷻ

10. เตาฮีดทำให้การทำงานและการพูดของผู้ศรัทธาได้รับผลตอบแทนที่ทวีคูณจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานว่า :

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾ تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

(سورة إبراهيم : آية 24-25)

¹ คือจะช่วยเหลือด้วยหลักฐาน การมีชัยชนะ และการแก้แค้นของบรรดามุอ์มินต่อพวกปฏิเสศศรัทธาที่เป็นอาชญากรทั้งในโลกนี้และโลกหน้า อรรถอซียกกล่าวว่า อายะฮ์เป็นสัญญาแก่เราะสูลของพระองค์ที่ได้ชัยชนะเหนือเหล่าศัตรูของท่านทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า (พระคัมภีร์อัลกุรอานแปลภาษาไทย, ๑๔๑๙ 1210).

² การชะฟาอะฮ์คือ การขอความช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจ เพื่อให้ปลดปล่อยทุกขรื้อน นี่คือความหมายโดยทั่วไป ส่วนการชะฟาอะฮ์ในวันอาคิเราะฮ์นั้น เป็นสิทธิ์ของอัลลอฮ์ตะอาลาองค์เดียวเท่านั้น

ความว่า : “เจ้ามิเห็นดอกหรือว่า อัลลอฮ์ทรงยกอุทาหรณ์ว่า อุปมาคำพูดที่ดี ตั้งต้นไม้ที่ติรากของมันฝังแน่นลึกมั่นคง และกิ่งก้านของมันชูขึ้นไปในท้องฟ้า ผลของมันจะออกมาทุกกาลเวลา โดยอนุมัติของพระเจ้าของมัน และอัลลอฮ์ทรงอุทาหรณ์แก่ปวงมนุษย์ เพื่อพวกเขาจะได้รำลึก”

(สุเราะฮ์อิบรอฮีม : อายะฮ์ 24-25)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเปรียบเทียบคำพูดแห่งการศรัทธาว่าเสมือนหนึ่งต้นไม้ที่ดีและคำพูดแห่งการตั้งภาคีเสมือนหนึ่งต้นไม้ที่อับเฉา อิบน์อับบาส กล่าวว่าคำพูดที่ดีคือ คำกล่าว ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์ และต้นไม้ที่ดีคือมูฮัมหมัด และในเมื่อคำพูดแห่งการศรัทธาได้ฝังแน่นมั่นคงอยู่ในหัวใจของมูฮัมหมัด ภารกิจของเขาจะขึ้นสู่ชั้นฟ้าและจะได้รับความสิริมงคลและได้รับการตอบแทนทุกกาลเวลา (Ibn Kathir, 1991 : 2/582).

1.2.2 อัลอะดีษ

จากการศึกษาอัลอะดีษที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีด พบว่ามีอัลอะดีษจำนวนไม่น้อยที่กล่าวถึงเรื่องนี้ ซึ่งเป็นการยืนยันหลักการของอัลกุรอานที่ได้อธิบายเกี่ยวกับเตาฮีดให้มีความหมายและความสำคัญมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยยกมาบางอะดีษดังต่อไปนี้

1. การเรียกร้องเชิญชวนไปสู่เตาฮีดเป็นหลักการอันดับแรกของการเรียกร้องมวลมนุษย์สู่อิสลาม ดังอะดีษที่รายงานจากอิบนุ อับบาสว่า :

((أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذَ إِلَى الْيَمَنِ قَالَ لَهُ : إِنَّكَ تَقْدُمُ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُؤَخِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى))
(أخرجه البخاري ، 2000 : 7372)

ความว่า : “เมื่อท่านนะบี ﷺ ส่งมุอาษไปที่เยเมนท่านได้กล่าวกับเขา : ที่ท่านไปนั้น จงไปหาชนชาติชาวคัมภีร์ สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ การเรียกร้องพวกเขาไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสูงส่ง”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2000 : 7372)

สิ่งแรกที่จำเป็นที่สุดและวาญิบสำหรับมนุษย์คือ กล่าวคำปฏิญาณทั้งสองว่า ไม่มี
พระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์และแท้จริงมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์
ดังนั้นการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และยอมรับในความเคารพภักดีหรืออิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์
เพียงองค์เดียวนั้นคือแก่นแท้และจุดสุดยอดของเตาฮีดซึ่งมีความประเสริฐและมีอิทธิพลอย่างมากต่อ
การดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

2 . ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวถึงสิทธิหน้าที่ของบ่าวที่มีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในด้านเตาฮีดดังอะดีษที่รายงานโดยมุอาษ อิบน์ ญะบัล ﷺ เล่าว่า :

((كُنْتُ رِذْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ عُصَيْرٌ فَقَالَ : يَا مُعَاذُ هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ : فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أُبَشِّرُ بِهِ النَّاسَ قَالَ لَا تُبَشِّرُهُمْ فَيَتَكَلَّمُوا))

(أخرجه البخاري ، 2000 : 2856)

ความว่า : “ฉันเคยเป็นผู้ซ้อนท้ายท่าน นบี ﷺ บนหลังลาตัวหนึ่ง ที่ชื่อว่า อุฟัยรฺ แล้วท่านกล่าวว่า โอ้มูอาซฺท่านทราบไหมว่า สิทธิของอัลลอฮ์ที่มีต่อบรรดาบ่าวคืออะไร และสิทธิขอบรรดาบ่าวที่มีต่ออัลลอฮ์คืออะไร? ฉันกล่าวว่า อัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์คือผู้ที่รู้ดีที่สุด ท่านกล่าวว่าแท้จริงสิทธิของอัลลอฮ์ที่มีต่อบรรดาบ่าวคือ พวกเขาจะต้องเคารพภักดีต่อพระองค์ และไม่ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใด และสิทธิของบรรดาบ่าวที่มีต่ออัลลอฮ์คือพระองค์จะไม่ทรงลงโทษผู้ที่ไม่ได้ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใด ฉันกล่าวว่า โอ้เราะสูลของอัลลอฮ์ แล้วฉันจะไปบอกเป็นข่าวดีแก่พวกผู้คนทั้งหลายไม่ดีหรือ? ท่านกล่าวว่าท่านอย่าได้ไปบอกเป็นข่าวดีแก่พวกเขา เดียวพวกเขาจะพึงพาอาศัยแต่เพียงสิ่งนั้นเท่านั้น”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2000 : 2856)

ฮะดีษนี้ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวบอกกับประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของบ่าวที่พึงปฏิบัติต่ออัลลอฮ์ นั่นคือ บ่าวจะต้องเคารพภักดีหรืออิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น โดยปราศจากการตั้งภาคีต่อพระองค์ในทุกรูปแบบและทุกสถานการณ์

3. การกล่าวพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ยิ่งใหญ่ และปฏิเสธการเสมอเหมือนพระองค์ ดังฮะดีษที่รายงานโดยบุรอยดะฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَقُولُ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لَقَدْ سَأَلَ اللَّهُ بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ وَإِذَا دُعِيَ بِهِ أُجَابَ))

(أخرجه ابن ماجه ، د.ت : 3857)

ความว่า : ท่านนบี ﷺ เคยได้ยินชายคนหนึ่ง ได้กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์ฉันขอต่อพระองค์เพราะพระองค์เท่านั้นคือผู้ทรงเอกะ ทรงเป็นที่พึ่ง พระองค์ไม่ประสูติและไม่ทรงถูกประสูติและไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์ ท่านนบี

ﷺ กล่าวว่า แท้จริงเขาได้ขออัลลอฮ์ด้วยพระนามที่ยิ่งใหญ่ที่เมื่อถูกขอความช่วยเหลือก็จะเป็นพรทานให้และเมื่อถูกวอนขอก็จะทรงตอบรับ”

(บันทึกโดย `Ibn Mājah, n.d. : 3857)¹

การยืนยันในพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ ตามความหมายที่ถูกต้องนั้นจะต้องปฏิเสธความเสมอเหมือนต่าง ๆ กับพระองค์ด้วย

จากอะบู มุซา อัลอัซอะรียี ﷺ เล่าว่า :

((كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَكُنَّا إِذَا عَلَوْنَا كَبَّرْنَا فَقَالَ :
ارْبِعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا
قَرِيبًا))

(أخرجه البخاري ، 2000 : 7386)

ความว่า : ครั้งหนึ่งพวกเราได้เดินทางร่วมไปกับท่านนะบี ﷺ เมื่อพวกเราเดินขึ้นที่สูง ๆ พวกเรากล่าวตักบীর ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “อย่าให้เป็นการยากลำบากกับตัวของพวกท่านจนเกินไป (กล่าวดังเกินไป) พวกท่านไม่ได้เรียกหาผู้ที่เป็นใบ้ และก็ไม่ได้เรียกหาผู้ที่ไม่อยู่ต่อหน้า แต่พวกท่านเรียกหาผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงมองเห็นที่อยู่ไกล (กับท่าน)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2000 : 7386)

อะดิซนี่เป็นการยืนยันให้กับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ สองประการคือ การเป็นผู้ทรงได้ยินและเป็นผู้ทรงมองเห็นซึ่งทั้งสองประการเป็นคุณลักษณะแต่ดั้งเดิมของพระองค์ และเป็น การปฏิเสธกับแนวคิดที่ไม่ยอมรับกับคุณลักษณะของพระองค์ทั้งสองอีกด้วย (al-‘Asqalāniy, n.d.: 13/375)

4. เตาฮีดสามารถป้องกันและปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของมวลมนุษย์จากภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ ท่านอะบู มาลิก² ได้รายงานจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ دَمَهُ وَحَسَبَهُ عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ))

(أخرجه مسلم ، 1996 : 23)

ความว่า : “ผู้ใดได้กล่าวว่า : ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น และได้ปฏิเสธต่อสิ่งที่ถูกเคารพภักดีนอกเหนือจากอัลลอฮ์แล้ว

¹ อัลอัลบานียัรระบุว่า เป็นอะดิซเศาะฮียะฮ์ (al-Albāniy, 1417 : 3857)

² ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู มาลิก อัลอัซอะรียี มีความขัดแย้งกันถึงชื่อของท่าน มีนักวิชาการบางท่านกล่าวว่า ชื่อ อะบีด หรือ อับดุลลอฮ์ หรือ อุมร์ หรือ กะอับ หรือ อามิร เบ็น อัลฮาริษ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๑๘(al-‘Asqalāniy, 1380 : 2/468).

ทรัพย์สินของเขาและเลือดเนื้อของเขาก็เป็นที่ต้องห้าม และการสอบสวน
ของเขาก็ขึ้นอยู่กับอัลลอฮ์อ้อซซะวะญ์ล”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 23)

ผู้ใดที่กล่าวปฏิญาณการยอมรับว่าอัลลอฮ์ ﷻ เป็นพระเจ้าที่แท้จริงด้วยความบริสุทธิ์
ใจจะเป็นเกราะป้องกันตัวอย่างแท้จริง นอกจากนั้นฮุกุมห้ามทำลายผู้ที่ยอมรับในเตาฮีดต่ออัลลอฮ์ ﷻ
ท่านอะบู ฮุรอยเราะฮ์   ได้รายงานจากท่านนะบีมุฮัมมัด   กล่าวว่า :

((أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَقَدْ
عَصَمَ مِنِّي مَالُهُ وَنَفْسُهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ))

(أخرجه مسلم ، 1996 : 21)

ความว่า : “ฉันถูกบัญชาให้ทำสงครามกับมวลมนุษย์จนกว่าพวกเขาจะ
กล่าวคำว่า : ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ (หมายความว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยง
แท้้นอกจากอัลลอฮ์) ดังนั้นเมื่อพวกเขากล่าว ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ แท้จริง
เลือดเนื้อและทรัพย์สินของพวกเขา จะถูกปกป้องจากฉัน เว้นแต่สิทธิของ
เขา (ที่พวกเขาจะต้องชดใช้ด้วยชีวิตและทรัพย์สิน) และการตรวจสอบของ
พวกเขานั้นขึ้นอยู่กับอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 21)

อัลกอฎีย์ อียาฎ¹ (al-Qādī ‘Iyād) กล่าวว่า “อนึ่งสำหรับผู้ที่ยอมรับเตาฮีดอยู่แล้ว
(เป็นมุสลิมอยู่แล้ว) ไม่เพียงพอสำหรับพวกเขาที่จะช่วยปกป้องตัวเขาด้วยคำกล่าวดังกล่าว ทั้งนี้
เนื่องจากการมีรายงานในฮะดีษอื่นอีกมากมายที่จะต้องควบคู่กับการศรัทธาต่อเราะฮ์ลุส การดำรง
ไว้ซึ่งการละหมาด การจ่ายซะกาต เช่นเดียวกันกับอิมามอันนะวะวีญ์ ที่เข้าใจฮะดีษนี้ว่า ฮะดีษบทนี้
สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้กล่าวคำปฏิญาณ และเมื่อได้มีการกล่าวคำดังกล่าวแล้วทุกอย่างก็จะเป็นไปตาม
เงื่อนไขของฮะดีษข้างต้น ซึ่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับผู้ที่มีเตาฮีดอยู่แล้ว ” (al-Nawawiy, 1929 : 1/207)
จะเห็นได้ว่าท่านอูบัย บักร   ได้ประกาศทำสงครามกับผู้ทีกล่าวกะลิมะฮ์แต่ไม่ยอมจ่ายซะกาต

5. เตาฮีดสามารถลบล้างความผิดบาปต่าง ๆ และยับยั้งไม่ให้เข้านรกในวัน
อาคิเราะฮ์ ท่านอิตบาน² เบน มาลิก ได้รายงานว่า :

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า ฟุฎัยล เบน อียาฎ เบน มัสอูด อัตตัยมีญ์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ.๑๘๗(al-‘Asqalāniy, 1380 : 2/113)

² ท่านมีชื่อเต็มว่า อิตบาน เบน มาลิก เบน อัมรุ เบน อัลอัจลานีย อัลอันศอรีย จากตระกูลบะนียสาละม เบน เอาฟ ท่านเป็นคนที่รู้จักคน
หนึ่งในบรรดาเศาะฮาบะฮ์ที่เข้าร่วมทำสงครามบะดร์ ท่านได้เสียชีวิตในสมัยคิลาฟะฮ์ มุอาวีเยฮ์ (al-‘Asqalāniy, 1380 : 2/3)

((أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَيَّ النَّارَ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ))

(أخرجه البخاري ، 1997 : 425)

ความว่า : “ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า : แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงยับยั้งไม่ให้เข้านรก ผู้ซึ่งที่ได้กล่าวว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้นโดยมีความมุ่งมาดปรารถนาด้วยการกล่าวดังกล่าวเพื่ออัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 425)

อะดิษข้างต้นได้ยืนยันการมีอะกิดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ เขาจะได้รับการคุ้มครองโดยเฉพาะการตกรนก อีกประการหนึ่งที่สำคัญเมื่อมีอะกิดะฮ์จะทำให้ปฏิเสธการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ เช่นเดียวกันกับเรื่องงมงาย ท่านอะนะส¹ ได้รายงานจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا لَمْ تُشْرِكْ بِي شَيْئًا لَأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً))

(أخرجه الترمذي ، د . ت . : 3540)

ความว่า : “ฉันได้ยินท่านเราะฮ์ลุส ﷺ กล่าวว่า : อัลลอฮ์ ตะบาระกะวะ ตะอาลาได้ตรัสไว้ว่า : โอ้ ลูกหลานของอาดัม แน่นอน หากเจ้าได้นำมาให้แก่ฉันขนาดพื้นแผ่นดินเต็ม ซึ่งความผิดบาปต่างๆ หลังจากนั้นเจ้าได้มาพบกับฉัน โดยที่เจ้าไม่ได้ตั้งภาคีต่อฉันแต่อย่างใดแล้ว ฉันก็ได้นำมาให้แก่เจ้าแล้วขนาดพื้นแผ่นดินเต็ม เหมือนกัน ซึ่งการอภัยโทษให้”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : 3540)²

ในอะดิษข้างต้นได้กล่าวถึงความประเสริฐของเตาฮีดซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการยับยั้งไม่ให้เข้านรกและลบล้างความผิดบาปต่าง ๆ อิมามอิบนุ เราะญับ³ (Ibn Rajab, 1990 : 589) ได้อธิบายว่า : “ส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ทำให้เกิดการลบล้างบาปต่าง ๆ คือ เตาฮีด และมันเป็น

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อะนะส เป็น มาลิก อัลอันศอรีย์ อัลคอซรอญีย์ เป็นคนที่คอยให้บริการรับใช้ท่านเราะฮ์ลุส ﷺ ท่านเป็นคนสุดท้ายที่เสียชีวิตในบรรดาเศาะฮาบะฮ์ เกิดเมื่อปีที่ ๑๐ ก่อนฮิจญ์เราะฮ์ศักราช เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๙๒ ตามสายรายงานของอัลวาคิดี และบางสายรายงานว่าในปี ฮ.ศ. ๙๓ (al-‘Asqalāniy, 1380 : 1/84).

² อะบู อีซากล่าวว่า อะดิษนี้เป็นอะดิษอะสัน

³ ท่านมีชื่อเต็มว่า ซัยนุดดีน อะบี อัลฟะรอญ์ อับดุลเราะห์มาน เป็น ซิยาบุดดีน เป็น อะฮ์มัด เป็น เราะญับ เป็นอุละมาฮ์สังกัดมัซฮับฮันบะลีย์ที่โด่งดังคนหนึ่งในศตวรรษที่ ๘ ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช (al-Zirikliy, 2002 : 3/295).

สาเหตุที่ใหญ่หลวงที่ได้รับการอภัยโทษ ผู้ใดที่พลาดไปจากเตาฮีด ผู้นั้นได้พลาดไปจากการให้อภัยโทษ และผู้ใดได้มากับเตาฮีด จริง ๆ แล้วผู้นั้นได้มากับการให้อภัยโทษที่ใหญ่หลวง”

6. เตาฮีดเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำพามนุษยชาติสู่สวรรค์และรอดพ้นจากไฟนรก มีอะดิษหลายบทที่รายงานว่าเตาฮีดเป็นกุญแจสู่สวรรค์ ดังเช่นอะดิษของมูอาษ เป็นญะบัล ﷺ ได้รายงานจากท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))

(أخرجه ابوداود ، د . ت . : 3116)

ความว่า : “ผู้ใดได้สิ้นสุดประโยคของเขาด้วยคำกล่าวลาอิลอะฮะอิลลัลลอฮ์ (ความหมายว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์) เขาจะได้เข้าสวรรค์”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 3116)¹

อะดิษข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่าการสิ้นสุดประโยคด้วยกะลิมะฮ์เตาฮีดหรือกะลิมะฮ์ชะฮาดะฮ์เป็นสัญญาณหนึ่งที่ใหญ่หลวงที่บ่งบอกกับผู้หนึ่งว่าจะได้เป็นชาวสวรรค์ (Abū al-Taiyib, 1990: 4/267)

ท่านอุษมาน เป็น อัฟฟาน² ได้รายงานจากท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))

(أخرجه مسلم ، 1996 : 26)

ความว่า : “ผู้ใดเสียชีวิตในขณะที่เขาทราบว่ามีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น เขาจะได้เข้าสวรรค์”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 26)

อิมามอันนะวะวี³ (al-Nawawiy, 1929: 1/217) ได้อธิบายอะดิษข้างต้นว่า : พึงทราบเถิดว่า แท้จริงทัศนะของอุละมาอะฮ์ลิสสุนนะฮ์และบรรดาปราชญ์มุสลิมทั้งสะลัฟและเคาะลัฟ ต่างเห็นพ้องกันว่า : “ผู้ที่เสียชีวิตในขณะที่เขายังเป็นผู้ให้ความเป็นเอกะของอัลลอฮ์ ﷻ เขาจะได้เข้าสวนสวรรค์อย่างแน่นอน ” จากคำอธิบายของอิมามอันนะวะวี สรุปลได้คือ มุสลิมที่เสียชีวิตโดยการกล่าวชะฮาดะฮ์ (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) หรือชะฮาดะตัยน (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) เขาจะได้เข้าสวรรค์อย่างไม่ต้องสงสัยในบรรดาอุละมาอะฮ์ลิสสุนนะฮ์

¹ อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นอะดิษเคาะฮิฮ์ (al-Albāniy, 1417 : 3116)

² ท่านมีชื่อเต็มว่า อุษมาน เป็น อัฟฟาน เป็น อะบี อัลอาศ อัลกุรซีย อัลอุมะวีย ท่านเป็นหนึ่งในกลุ่มชนรุ่นแรกๆ ที่เข้ารับอิสลาม เป็นเคาะลีฟะฮ์ที่ ๓ ในอิสลาม เกิดเมื่อปีที่ ๔๗ ก่อนอิญญะเราะฮ์ และถูกลอบสังหารเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๓๕(al-‘Asqalāniy, 1380 : 2/12)

³ ท่านมีชื่อเต็มว่า ยะฮยา เป็น ชะรอฟ เป็น มุรริ เป็น ฮะสัน อันนะวะวี อัชชาฟีอีย เกิดเมื่อปี ฮ.ศ. ๖๓๑ และเสียชีวิต ในปี ฮ.ศ. ๖๗๖ (al-Zirikli, 2002 : 8/149)

1.2.3 เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชัยคุ ซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ และหนังสืออะกิตะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลม อุกุูล อัดดีน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ออกเป็นสองประเภทดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชัยคุซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์โดยตรงดังนี้

1.1 Ahmad Fathy ได้เขียนหนังสือชื่อ “Ulama Besar Dari Patani” จัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยแห่งชาติมาเลเซีย (UKM) ปี ค.ศ. 2009 เป็นภาษามลายูใช้อักษรอาหรับ ผู้เขียนได้รวบรวมชีวประวัติของอุละมาฮ์ปัตตานีในอดีตตั้งแต่ ค.ศ. 1769-1996 โดยแบ่งออกเป็นสองหมวดด้วยกันคือหมวดแรกผู้เขียนกล่าวถึงชีวประวัติของอุละมาฮ์ปัตตานีในอดีตอย่างละเอียดเริ่มจากชีวประวัติของชัยคุ ดาวูด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิต ค.ศ. 1847) จนถึงฮัจญ์ อะฮมัด เบ็น อับดุลวะฮฮาบ อัลปอซันนี (เสียชีวิต ค.ศ. 1996) สำหรับหมวดที่สองผู้เขียนได้กล่าวถึงชีวประวัติของอุละมาฮ์บางท่านอย่างสังเขป เริ่มจากชัยคุ อับดุลเราะห์มาน โปะห์บุ (เสียชีวิต ค.ศ. 1780) จนถึงอาเยาะห์เดร์ สะกัม (เสียชีวิต ค.ศ. 1991) และในหมวดแรกนี้เองผู้เขียนได้เขียนชีวประวัติของชัยคุ ซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์หรือต่วนมินาล ในลำดับที่สาม หน้า 64-77 ซึ่งผู้เขียนได้พูดถึงชื่อเต็มของท่าน ปีกเกิด การศึกษา คณาจารย์ สานุศิษย์ สถานที่อยู่อาศัย บทบาทในการเผยแผ่อิสลาม การสอน ผลงานด้านการนิพนธ์ และการเสียชีวิต

1.2 Ahmad bin 'Ismā'il Dorla (2010) ได้ศึกษาแนวทางของชัยคุ ซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ ในการนิพนธ์ฟิกฮ์ในหนังสือกัซฟ อัลลิฆาม ผลการวิจัยพบว่า

1) การเข้ามาอิสลามที่ปัตตานีนั้นว่าเป็นความเจริญใหม่ต่อการพัฒนาชีวิตที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงพอพระทัย พร้อมทำให้เกิดบรรดาอุละมาฮ์ที่สืบทอดมรดกของบรรดาน ะบีในการเผยแผ่ศาสนา ไม่ว่าจะโดยวิธีการใช้วาจาหรือการเขียนตำรา ส่วนวิชาฟิกฮ์ที่ปัตตานีนั้นได้มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ ตั้งแต่อิสลามเข้ามายังปัตตานีจนถึงปัจจุบัน

2) ในช่วงท้ายของศตวรรษที่ ๑๘ จนถึงช่วงกลางของศตวรรษที่ ๒๐ ของคริสต์ศักราช ปัตตานีนับได้ว่าเป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญของอิสลามที่ได้กำเนิดอุละมาฮ์ที่เป็นที่รู้จักหลายท่านด้วยกัน ในบรรดาท่านเหล่านั้นคือ ต่วนมินาล หรือ ชัยคุ ซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ ท่านเป็นอุละมาฮ์คนหนึ่งที่มีบทบาทในการเผยแผ่อิสลาม และหนังสือกัซฟ อัลลิฆาม อัน อัซอละฮ์ อัลอะนาม นับว่าเป็นหนังสือฟิกฮ์ตามแนวมัซฮับอัชชาฟีอีย์ที่ใหญ่เล่มหนึ่ง

3) แนวการเขียนหนังสือกัซฟ อัลลิฆาม อัน อัซอละฮ์ อัลอะนาม ต่วนมินาลได้คัดเอา สุกุ่มหรือปัญหาศาสนาจากหนังสือฟิกฮ์ตามแนวมัซฮับอัชชาฟีอีย์ยุคหลังที่เขียนด้วยภาษาอาหรับและภาษามลายู แล้วมาแปลภาษาและเรียบเรียงเป็นเล่มหรือบรรพ โดยนำเสน อสุกุ่ม

ของปัญหาหนึ่ง ๆ เป็นการเฉพาะในการใช้สำนวน (มัดอะละฮ์) และ (ฟร่อ) ท่านได้บอกถึงแหล่งอ้างอิงของท่านที่ท้ายบทโดยใช้อักษรย่อ และนำเสนอฮุกุมฟิกฮ์โดยการสมมุติฐาน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลม อุกุล อัดดีน

2.1 Ahmad Fathy ได้เขียนหนังสือชื่อ “Ulama Besar Dari Patani” เป็นหนังสือรวบรวมชีวประวัติของบรรดาอุละมาอ์ปัตตานีในอดีตตั้งแต่ปี ค.ศ. 1769-1996 จัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยแห่งชาติมาเลเซีย (UKM) ปี ค.ศ. 2009 เป็นหนังสือภาษามลายูโดยใช้อักษรญาวี ผู้เขียนได้กล่าวถึงงานประพันธ์ของท่านซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ มีอยู่ทั้งหมด 7 เล่มด้วยกันและหนึ่งในงานประพันธ์นั้นคือ หนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลม อุกุล อัดดีน ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับอะกีดะฮ์เล่มหนึ่งที่ใช้เรียนในระดับชั้นสูง หลังจากได้เรียนหนังสือบิดาอะฮ์อัลฮิดายะฮ์ อัตุร อัมมะมีน และสีร่อจ อัฮฺดุดา (Ahmad Fathy, 2009 : 69)

2.2 Ahamakosee Kāsor (2013) ได้ศึกษาคุณุปการซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ (1820-1913) ณ ตอนใต้ของประเทศไทย ศึกษากรณีหนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีนและกัซฟ อัลลิฆาม ผลการวิจัยพบว่า

1) หนังสือต่าง ๆ ของ ซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน ยังใช้เป็นหนังสือเรียนและหนังสืออ้างอิงที่สำคัญของสถาบันปอเนาะ ณ ตอนใต้ของประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความสำคัญคือ หลักการเขียนของท่านในหนังสือต่าง ๆ ที่เหมือนกับอุละมาอ์ปัตตานีดั้งเดิมก่อนหน้าท่าน เช่น ซัยคฺ ดาวูด เบ็น अबดุลลอฮ์ อัลพะฎอนีย์ , ซัยคฺ อะฮฺมัด เบ็น มุฮัมมัดซัยนฺ อัลพะฎอนีย์ และซัยคฺ วันมุฮัมมัด กัจจี อัลพะฎอนีย์ หนังสือต่าง ๆ ของท่านได้อธิบายความละเอียดเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในสองสาขาวิชาคือ อะกีดะฮ์และฟิกฮ์

2) ซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน ได้อธิบายหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีนซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับอุศลุคุดดีน สิ่งสำคัญที่อธิบายคือ เกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ยี่สิบประการที่วาญิบสำหรับอัลล่อฮ์ตามทัศนะแนวทางของอะฮาอิเราะฮ์ ในหนังสือเล่มนี้เช่นกันได้อธิบายหลักการต่าง ๆ ที่วาญิบสำหรับมุสลิม การศรัทธาต่อบรรดาเราะฮูลและนะบี ศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ ศรัทธาต่อวันกิยามะฮ์ การทรมานในกุโบร์ ความยุ่งยากที่ฟุฆมะฮ์ซัร ศรัทธาต่อเฮอฎูของท่านนะบีมุฮัมมัด และสุดท้ายศรัทธาต่อสวรรค์และนรก

3) ส่วนหนังสือกัซฟ อัลลิฆามเป็นหนังสืออ้างอิงที่สำคัญเล่มหนึ่งเกี่ยวกับวิชาฟิกฮ์ที่อธิบายเรื่องอิบาดะฮ์ มุนากะฮะฮ์ และญินายะฮ์ ตามแนวทางมัซฮับอัชชาฟีอีย์ การอธิบายรายละเอียดโดยใช้ภาษาที่เรียบง่ายต่อการเข้าใจ ซึ่งทำให้หนังสือของท่านเป็นที่นิยมของชนมุสลิมปัตตานีและแทบเอเชียอาคเนย์

2.3 Faizuri Abd. Latif, Ahmad Faisal Abd. Hamid (2009) ได้ศึกษาวัฒนธรรมการเขียนฮะดีษในหนังสืออุละมาอ์มลายู ศึกษากรณีหนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีน

อุละมาอ์มุสลิมในโลกมลายูได้สร้างวัฒนธรรมการเขียนขึ้นมาซึ่งเป็นกรอบความคิดในอิสลามที่ครอบคลุมความรู้ทั้งสิ้น อุละมาอ์เหล่านั้นมีส่วนร่วมในการผลิตผลงานในสาขาต่าง ๆ ด้านวิทยาการอิสลามเช่น อะกีดะฮ์ ฟิกฮ์ และตะเศาะวูฟ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเหตุผลต่อความหลากหลายในวัฒนธรรมการผลิตผลงานต่อวิทยาการพร้อมกับให้ข้อคิดเห็นและหลักฐานต่าง ๆ รวมถึงหลักฐานของฮะดีษ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ทำการศึกษารูปแบบการเขียนฮะดีษในผลงานของอุละมาอ์มุสลิมในโลกมลายูโดยเลือกหนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีนเป็นสำคัญ เหตุผลหลักของการเลือกผลงานนี้เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นผลงานเล่มหนึ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่งโดยอุละมาอ์มุสลิมในโลกมลายู โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการอ้างอิงฮะดีษในเนื้อหาของผลงาน

2.4 Faizuri Abd. Latif (2013) ได้ศึกษาการบูรณาการความรู้ในหนังสือญาวีศึกษากรณีหนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีนโดยชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน อัลพะฎอนีย์

อะกีดะฮ์อันนาฎีนเป็นหนึ่งในบรรดาหนังสืออะกีดะฮ์ที่แต่งโดย ชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน อัลพะฎอนีย์หรือเป็นที่รู้จักในนามต่วนมีนาล ในหนังสือญาวีเล่มนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงประเด็นหลักวิชาอูศูลุดดีนอันประกอบด้วย ๓ ประการคือ การเป็นพระเจ้า การเป็นนบีและวันอาคิเราะฮ์ ในการอธิบายเรื่องเหล่านี้ผู้แต่งได้ใช้หลักฐานทางสติปัญญาประกอบนอกจากหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ การให้ความสำคัญกับสติปัญญาเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเข้าใจหนังสือเล่มนี้ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ประชาชาติมุสลิมคิด พิสูจน์ และทำความเข้าใจในเรื่องศาสนาอย่างลึกซึ้งเพื่อยืนยันหลักฐานการเป็นพระเจ้าของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้แต่งได้นำเสนอหลักฐานต่างๆ ทางสติปัญญา เพื่อยืนยันถึงความยิ่งใหญ่ของพระองค์ ในบรรดาหลักฐานเหล่านั้นผู้แต่งได้กล่าวถึงเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เช่น สสารและคุณลักษณะใช้อธิบายความแตกต่างระหว่างอัลลอฮ์ ﷻ กับมัลคูล (สิ่งถูกสร้าง) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าผู้แต่งหนังสือญาวีมิได้ใช้เฉพาะศาสตร์เดียวเท่านั้นในการอธิบายเรื่องศาสนา แต่ยังใช้ศาสตร์อื่นอีกด้วยประกอบในการอธิบายและใช้เป็นหลักฐาน เช่น วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์และหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลม อูศูล อัดดีน ล้วนแต่เป็นการเขียนหรือการอธิบายโดยภาพรวมอย่างกว้าง ๆ ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาและทำวิจัยอยู่ในขณะนี้ กล่าวคือ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลม อูศูล อัดดีน ของชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ ซึ่งจากการศึกษาและค้นคว้า ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลม อูศูล อัดดีน ของชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์แต่อย่างใด

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด (ต่วนมีนาล)
2. เพื่อศึกษาหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตติน
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตติน

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบถึงชีวประวัติของซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด (ต่วนมีนาล)
2. ได้ทราบเกี่ยวกับหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตติน
3. ได้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาและคุณค่าของหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตติน
4. ได้รับประโยชน์ทางการศึกษา การวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนการสอน
5. สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อประโยชน์ของสังคม

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิตะฮ์อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตติน โดยมุ่งศึกษาภายในขอบเขตดังนี้

1.5.1 เนื้อหาของหนังสือ

หนังสืออะกิตะฮ์อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตติน แต่งโดยต่วนมีนาลมีจำนวน ๑๔๐ หน้า แบ่งออกเป็น คำนำ ความรู้ทั่วไป การศรัทธาต่อรูกันอีมาน อิสลามและอีมาน และบทส่งท้าย การอธิบายเนื้อหาของแต่ละเรื่องประกอบด้วย อายะฮ์อัลกุรอาน ฮะดีษ ทัศนะของอุละมาอ์ และอิญญ์มาอ์ของอุละมาอ์

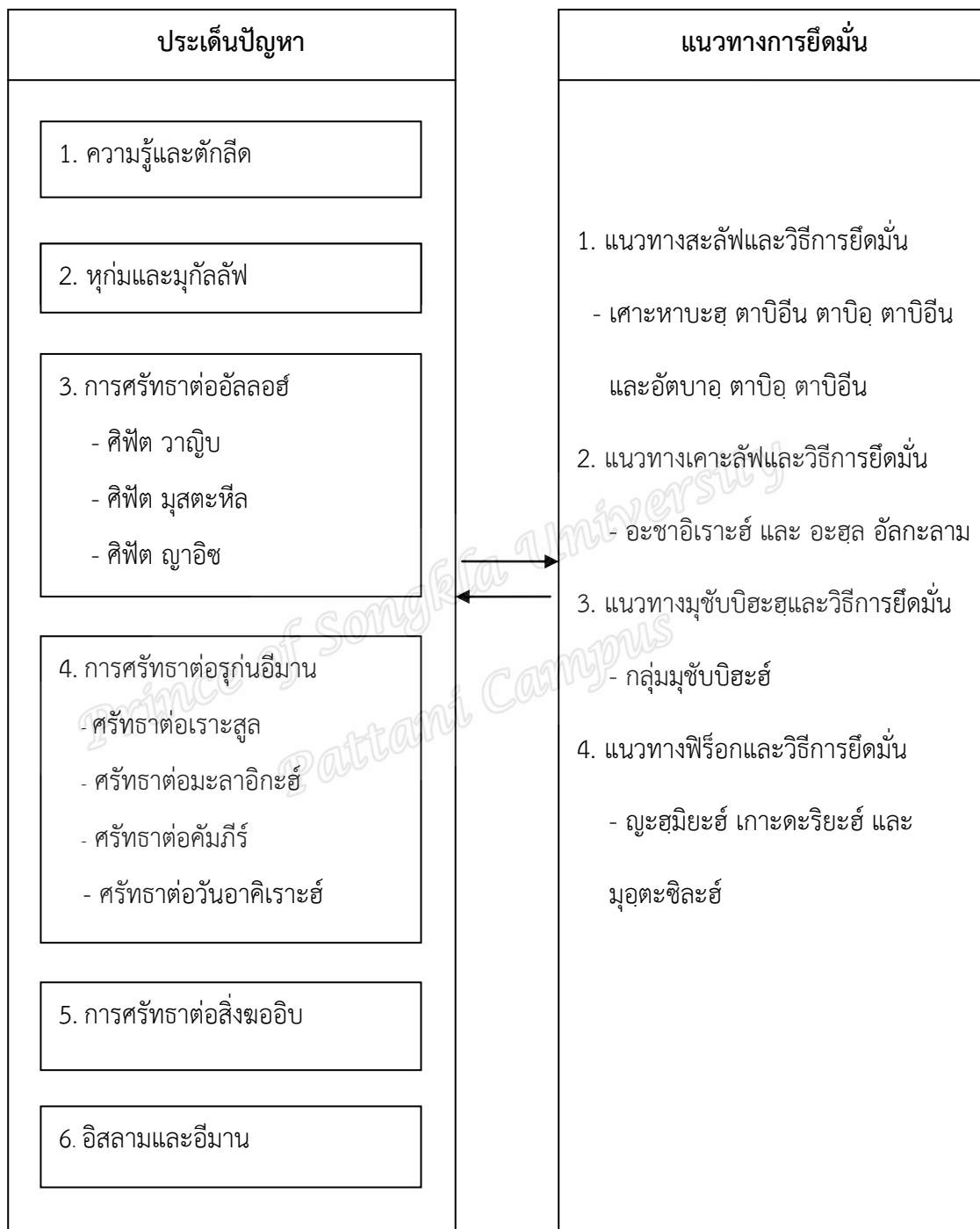
1.5.2 เนื้อหาในหนังสืออะกิตะฮ์อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตติน ที่จะทำการศึกษาประกอบด้วยมีดังนี้

1.5.2.1 ศึกษาชีวประวัติของซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ จากเอกสารและตำราต่าง ๆ ที่เขียนเกี่ยวข้องกับซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์

- 1.5.2.2 จำนวนอายุฮัลกุราน 211 อายุฮัลกุราน จากหลาย ๆ สุเราะฮ์
- 1.5.2.3 จำนวนฮะดีษ ๑28 ฮะดีษ ที่เป็นตัวบทภาษาอาหรับที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา
- 1.5.2.4 ประเด็นที่จะศึกษาวิเคราะห์มี ๑๓ ประเด็นหลัก และ ๗๒ ประเด็นย่อย
- 1.5.3 กรอบแนวคิด
- ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล
อัลดีน ดังภาพประกอบที่ 1 หน้า 26

Prince of Songkla University
Pattani Campus

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. หนังสือที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเป็นหนังสือที่พิมพ์โดยสำนักพิมพ์มุฮัมมัด อัลนะห์ดี อะลาดีฮ์ ซึ่งมีได้ระบุสถานที่และปีที่พิมพ์
2. ต่วนมีนาลชื่อจริงว่า ซัยค ซัยน อัลอาบิติน เป็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ แต่ชื่อเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์คือ ต่วนมีนาล ผู้วิจัยจะใช้ชื่อต่วนมีนาลสำหรับการวิจัย
3. การเทียบอักษรภาษาอาหรับ และศัพท์ด้านอิสลามศึกษาใช้อ้างอิงจากหนังสืออ้างอิงการเขียนศัพท์ด้านอิสลามศึกษา ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี พ.ศ. ๒๕๓๖
4. การแปลความหมายของอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอานฉบับแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับที่จัดพิมพ์ขึ้นโดยศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์คัมภีร์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮ์ ปี ฮิจญ์เราะฮ์ 1419
5. การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวมและคงรักษาความหมายของข้อความเดิมในภาษาต่างประเทศไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด
6. การอ้างอิงอัลกุรอานจะใช้มาตรฐานการอ้างอิงโดยระบุชื่อสูเราะฮ์ และลำดับอายะฮ์
7. การอ้างอิงฮะดีษผู้วิจัยจะอ้างตัวบทฮะดีษและคำแปลพร้อมระบุชื่อผู้รายงาน ปีพิมพ์ เล่มที่และเลขหน้า
8. หากฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิมผู้วิจัยจะไม่ระบุระดับของฮะดีษ ส่วนฮะดีษที่บันทึกโดยผู้อื่นจะระบุระดับของฮะดีษ
9. อะษรหรือวาหะของอุละมาอ์ที่อ้างอิงในงานวิจัย ผู้วิจัยจะระบุแหล่งที่มาเหมือนกับการอ้างอิงฮะดีษ
10. การกล่าวนามบุคคลในงานวิจัย จะใช้นามที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย
11. การเขียนประวัติของบุคคลต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานวิจัย ผู้วิจัยจะเขียนประวัติพอสังเขปเท่านั้น
12. การอธิบายศัพท์ที่สำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายในเชิงอรรถ
13. ข้อมูลที่ได้จากหนังสือหรือตำราต่าง ๆ ผู้วิจัยจะอ้างถึงด้วยวิธีการเขียน นาม ปี โดยมีชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในเครื่องหมายวงเล็บ

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังนี้

1. อ่านว่า “ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา ” เป็นคำสรรเสริญ ต่อเอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า ผู้ทรงบริสุทธิและผู้ทรงสูงส่งยิ่ง
2. อ่านว่า “คือลัลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลัม ” เป็นคำสรรเสริญ และดูอาอ์แต่ท่านนบีมุฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮ์ทรงสดุดีและให้ความสันติแต่ท่าน
3. อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮู ” เป็นคำขอดูอาอ์แต่เศาะฮาบะฮ์ แปลว่า ขอให้อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อท่าน
4.   วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์
5. ((.....)) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลฮะดีษ
6. (.....) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับในการเขียนรายการอ้างอิงและการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ
7. “..... ” เครื่องหมายคำพูดจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลฮะดีษ ชื่อหนังสือและคำพูดของอุละมาอ์

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อะกีดะฮ์ หมายถึง ความศรัทธาที่ยึดมั่นโดยแน่นแฟ้นปราศจากการระแวงสงสัยใด ๆ ของผู้ศรัทธาทั้งอะกีดะฮ์เตาฮีด อะกีดะฮ์อีมานและอะกีดะฮ์อัลวะลาอ์ วัลบะรออ์
2. เตาฮีด หมายถึง การเชื่อมั่นศรัทธาต่ออัลลอฮ์ เพียงพระองค์เดียวยอมรับในคุณลักษณะที่สมบูรณ์ของพระองค์ ตามที่พระองค์กล่าวไว้ในอัลกุรอาน และท่านนบีมุฮัมมัด กล่าวไว้ในอัลฮะดีษ โดยไม่มีการเพิ่มเติม ตัดทอน บิดเบือน เปลี่ยนแปลง และภักดีต่อ อัลลอฮ์ เพียงพระองค์เดียว
3. อัลอีมาน หมายถึง การเชื่อด้วยใจ การกล่าวออกมาด้วยวาจาและรวมถึงการปฏิบัติไว้ด้วยกัน
4. ชัยคฺ หมายถึง ฐานะของปราชญ์หรือผู้รู้ทางด้านวิชาการอิสลามที่ถูกเรียกกันในปัตตานีในอดีต
5. อัลพะฎอนียฺ หมายถึง มาจากรัฐ ปัตตานีในอดีตหรือจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสในปัจจุบัน ผู้เขียนได้นำพวงท้ายชื่อของตนเพื่อบ่งบอกว่าผู้เขียนเป็นชาวปัตตานีโดยกำเนิด

6. อัลกุรอาน หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ถูกส่งมายังท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ โดยผ่านทางมะลาอิกะฮ์ญิบรีล ในความหมายและถ้อยคำที่ถูกต้องไม่สามารถถอดเปลี่ยนแบบได้
7. สุเราะฮ์ หมายถึง ชื่อบทของอัลกุรอานซึ่งมีทั้งหมด ๑๑๔ บท
8. อายะฮ์ หมายถึง โองการต่าง ๆ ของอัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานลงมาแก่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ
9. อัลฮะดีษ หมายถึง คำพูด การกระทำ ตลอดจนการยอมรับของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ในการอธิบายขยายความ บทบัญญัติศาสนาอิสลามทั้งในเชิงทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ
10. อะฮ์ร หมายถึง คำพูดหรือการกระทำของเศาะฮาบะฮ์และตาบิอิน
11. อัลลอฮ์ หมายถึง นามของพระเจ้าในศาสนาอิสลาม
12. เราะฮ์ลุล หมายถึง ศาสนทูตของอัลลอฮ์ ﷻ ที่พระองค์ได้ทรงคัดเลือกมาจากสามัญชนธรรมดาให้เป็นผู้ที่รับคำสอนจากพระองค์มาถือปฏิบัติและนำไปเผยแพร่แก่ผู้อื่น
13. เศาะฮาบะฮ์ หมายถึง ผู้ที่ได้พบกับศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ตลอดจนศรัทธาต่อท่าน และเขาผู้นั้นเสียชีวิตในศาสนาอิสลาม
14. ตาบิอิน หมายถึง ผู้ที่ได้พบกับเศาะฮาบะฮ์ และได้เสียชีวิตในศาสนาอิสลาม
15. สะลัฟ หมายถึง บรรดากัลยานชนมุสลิมที่มีชีวิตอยู่ในช่วงสามศตวรรษแรกของอิญญ์เราะฮ์ศักราช ซึ่งมีแนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางของท่านนะบีและเศาะฮาบะฮ์ในเรื่องสัจธรรม ความรู้และเตาฮีด ตลอดจนผู้ที่เจริญรอยตามแบบฉบับดังกล่าวจนถึงวันอาคิเราะฮ์
16. เคาะลัฟ หมายถึง อุละมาอ์กลุ่มหนึ่งที่มีชีวิตอยู่หลังสามศตวรรษแรกของอิสลาม อุละมาอ์เหล่านี้มีทัศนคติต่อโองการกุรอานและฮะดีษศิฟาตว่าจะต้องตีความให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ อันเนื่องมาจากคุณลักษณะของพระองค์นั้นแตกต่างกับสรรพสิ่ง ในขณะที่โองการกุรอานและฮะดีษศิฟาตนั้นเป็นนัยจำเป็นจะต้องตีความ

1.9 วิธีดำเนินการวิจัย

1.9.1 เอกสารวิจัย

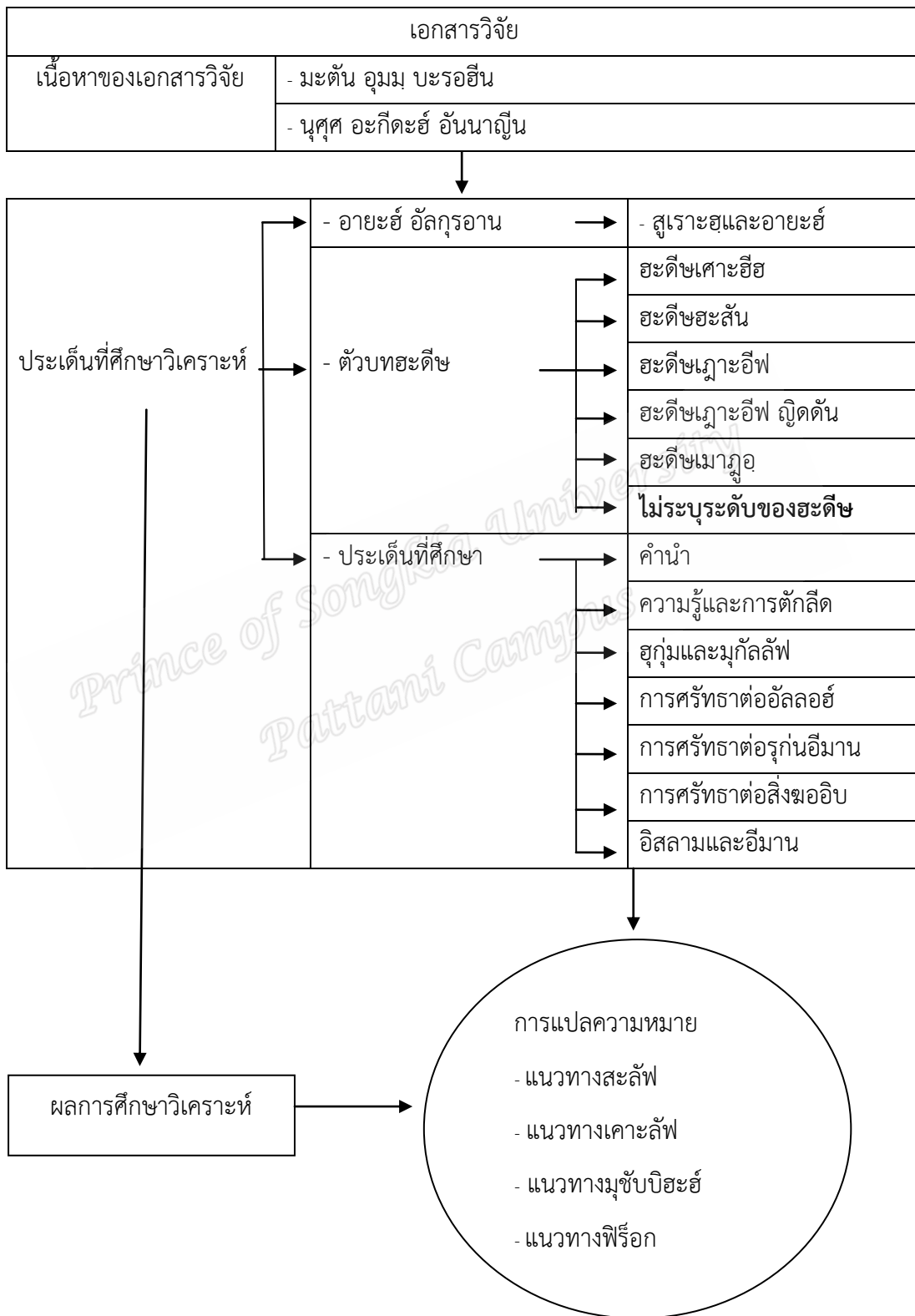
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกต้นฉบับหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน (عقيدة الناجين في علم أصول الدين) ที่จัดพิมพ์ครั้งที่ ๔ โดยมักตะบะฮ์และมัฎบะฮ์ของมุฮัมมัด อันนะฮ์ดีเยะและลูก ๆ ของท่าน (مكتبة ومطبعة محمد النهدي وأولاده) ที่ได้รับอนุญาตจากชัยคฺ ฮะสัน เป็น อัลมัรฮูม ชัยนฺ อัลอาบิตีน ผู้เป็นบุตรของต่วนมีนาล

1.9.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะเกีตะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อูศูล อัตดีน ของชัยคุ ซัยนุ อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์” เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา สามารถกำหนดรูปแบบการศึกษา ดังภาพประกอบที่ 2 หน้า 31

Prince of Songkla University
Pattani Campus

แบบแผนการวิจัย

ภาพประกอบที่ 2

1.9.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้

เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1.9.3.1 แบบบันทึก ประกอบด้วย ๓ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ ใช้บันทึกชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ โรงพิมพ์ ปีพิมพ์ และเมืองที่พิมพ์

ส่วนที่ ๒ ใช้บันทึกเนื้อหาที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง เช่นเดียวกันกับบันทึกเล่มที่ และเลขหน้าของหนังสือ

ส่วนที่ ๓ ใช้บันทึกการเปลี่ยนแปลงข้อมูลและการแสดงความเห็นเพิ่มเติม

1 .9.3.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้สอบถามในประเด็นที่ต้องการทราบจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเช่น ครอบครัว ทายาท หรือผู้ที่มีข้อมูลในเรื่องนั้น

1 .9.3.3 คอมพิวเตอร์ ใช้สืบและรวบรวมข้อมูลจากมักตะบะฮุซามิละฮ์และซีดีรอม

1.9.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.9.4.1 การทบทวนแหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ๓ แหล่ง คือ

ก.

เอกสารปฐมภูมิ

1) คัมภีร์อัลกุรอานและอัลฮะดีษที่ผู้แต่งใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงในหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อูศูล อัลดีน

2) หนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อูศูล อัลดีนของซัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์

3) หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของผู้แต่ง และหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อูศูล อัลดีนโดยตรง

ข. เอกสารทุติยภูมิ

1) หนังสืออธิบายอัลกุรอานต่าง ๆ ที่อธิบายหรือขยายอายะฮ์อัลกุรอานซึ่งผู้แตงนำมาใช้เป็นหลักฐานในหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อูศูล อัลดีน

2) หนังสืออธิบายอัลฮะดีษต่าง ๆ ที่อธิบายกับอัลฮะดีษแต่ละบทที่ปรากฏในหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อูศูล อัลดีน

3) หนังสืออะกิดะฮ์หรือหนังสือเตาฮีดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อูศูล อัลดีน ทั้งที่เป็นภาษาอาหรับ ภาษามลายู และภาษาไทย

4) หนังสือหรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับซัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ที่เป็นของนักวิชาการรุ่นใหม่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ค. เอกสารตีพิมพ์

- 1) พจนานุกรม อธิบายศัพท์ภาษาอาหรับ และภาษามลายูที่ปรากฏในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน
- 2) นามานุกรม ที่อธิบายชีวประวัติหรืออุละมาฮ์ที่ปรากฏในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน
- 3) สานานุกรม ที่อธิบายสถานที่หรือประเทศที่ปรากฏในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน

1.9.4.2 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. ข้อมูลจากเอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์และแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาโองการอัลกุรอานและอัลฮะดีษต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน
- 2) รวบรวมหนังสือ ตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม
- 3) รวบรวมหนังสือ ตำราและศึกษาชีวประวัติของผู้เขียนหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน
- 4) ศึกษาเนื้อหาหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน และตั้งหัวข้อย่อย
- 5) แปลเนื้อหาหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน เป็นภาษาไทยเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญเท่านั้น
- 6) ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน และเพิ่มหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษ
- 7) ชี้แจงที่มาของอายะฮ์อัลกุรอานที่ปรากฏในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีนว่าอยู่ในสุเราะฮ์ใดและอายะฮ์ที่เท่าไร
- 8) ชี้แจงที่มาของอัลฮะดีษต่าง ๆ ที่ปรากฏในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน โดยระบุชื่อผู้บันทึกพร้อมกับหมายเลขฮะดีษของหนังสือดังกล่าว และชี้แจงสถานภาพหรือระดับของฮะดีษนั้นๆ ยกเว้นฮะดีษที่บันทึกโดยอิมามอัลบุคอรีหรือมุสลิมผู้วิจัยจะไม่ชี้แจงสถานะหรือระดับฮะดีษดังกล่าว ทั้งนี้เพราะเป็นที่ยอมรับโดยเอกฉันท์จากปราชญ์สาขาฮะดีษว่าฮะดีษที่รายงานโดยอิมามทั้งสองนั้นเป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์แล้ว

ข. ข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ๓ วิธี คือ

- 1) การสังเกตโดยการพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับปัญหาในการวิจัย
- 2) การสัมภาษณ์โดยการพบปะสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ความกระจ่างในประเด็นต่าง ๆ ของข้อมูลเพิ่มขึ้น
- 3) การใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.9.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.9.5.1 การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้แยกหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. ข้อมูลชีวประวัติส่วนตัวมีนาลได้แยกออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ที่เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวมีนาล

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสืออะเกอิดะฮ์อันนาฎีน ฟี อิลม อุกูล อัลดีนได้แยกออกเป็นหัวข้อหลัก เช่น มุกออดิมะฮ์ อัสสะนะฮ์และการเขียนเตาฮีดของตัวมีนาล แต่ละส่วนจำแนกหัวข้อรองและหัวข้อย่อยตามเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ (เอกสารวิจัย)

ค. ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ที่ได้ดำเนินการตามเนื้อหาของหนังสืออะเกอิดะฮ์อันนาฎีน ฟี อิลม อุกูล อัลดีนโดยไม่ได้แยกแยะระหว่างข้อความในวงเล็บ เช่น ชะฮุดานกับเนื้อหาที่เป็นคำอธิบายเตาฮีดของตัวมีนาล

1.9.5.2 หลักการวิเคราะห์ข้อมูล

ก. หลักการตีพิมพ์

ผู้วิจัยจะใช้หลักการตีพิมพ์บิลมะฮูร หมายถึงการอธิบายอัลกุรอานโดยการยึดเอาหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดในการอธิบาย

ข. หลักการฮะดีษ

ผู้วิจัยจะยึดฮะดีษเศาะฮี้ฮ¹ และฮะดีษฮะสัน² เท่านั้นในการ ประกอบการอธิบายเพื่อยืนยันในความถูกต้อง ส่วนฮะดีษฎะอ์ฟ³ นั้นจะใช้อ้างอิงเฉพาะบางกรณีเท่านั้นในขณะที่

¹ หมายถึง ฮะดีษที่มีสายรายงานติดต่อกันผู้รายงานเป็นผู้มีคุณธรรมมีความจำดีเยี่ยม (จำด้วยใจและจำด้วยการจดบันทึก) ตั้งแต่ผู้รายงานคนแรกจนถึงท่านเราะฮ์ลุล * ไม่มีความบกพร่องและขัดแย้งกับลักษณะของฮะดีษที่มีความเชื่อถือได้มากกว่า

² สุญญีย์ กล่าวถึงความหมายของฮะดีษหะสันกับฮะดีษเศาะฮี้ฮที่เหมือนกันทุกอย่าง นอกจากในเรื่องของความจำเท่านั้นที่ฮะดีษฮะสันจะดีกว่า

³ หมายถึง ฮะดีษที่ขาดเงื่อนไขประการหนึ่งประใดหรือหลายประการอันเป็นที่ยอมรับจากชนิดของฮะดีษเศาะฮี้ฮและฮะดีษหะสัน

ฮะดีษเมาฎอ¹ นั้นจะไม่ใช้ในการอ้างอิง ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการขัดแย้งกันระหว่างฮะดีษด้วยกันไม่ว่าจะเป็นในด้านเนื้อหา หรือระดับของฮะดีษ ผู้วิจัยจะยึดเอาฮะดีษที่มีระดับเหนือกว่าเสมอ

ค. หลักการอุศูลุดดีน

1) หลักการการลงความเห็นจากหลักทั่วไปเพื่อสู่เรื่องเฉพาะ

(อิสติินตาฎีย) เช่นแนวทางการยึดมั่นเกี่ยวกับอายาตอัศศิฟาตและฮะดีษเกี่ยวกับศิฟาตของอัลลอฮ์ มี ๓ แนวทางคือ สะลัฟ เคาะลัฟ และมุซับบิฮะฮ์ แต่ที่ถูกต้องคือ แนวทางสะลัฟ

2) หลักการการลงความเห็นจากเรื่องเฉพาะเพื่อสู่หลักทั่วไป

(อิสติกรอฮีย) เช่นการอธิบายบรรดาชื่อของอัลลอฮ์ซึ่งเป็นอายาตมุหะมาต แต่ในอีกแง่หนึ่งเป็นอายาตมุตะบิฮาตตามทัศนะของอะชาอิเราะฮ์และฟิร็อก

3) หลักการพินิจพิเคราะห์และสังเกต (อัตตะฟีกูรและอันนะซ็อร) โดย

การพิจารณาอายาตและฮะดีษด้านความหมาย เจตนารมณ์และการนำไปใช้เป็นหลักฐาน เช่นการอธิบายอายาตการสตัยของอัลลอฮ์บนอะรัซซึ่งจะพบทัศนะหลายทัศนะ และบางทัศนะจะพาดพิงไปยังอิมามมาลิกเมื่อดำเนินสืบการพาดพิงถึงอิมามมาลิกพบว่ามิได้มาจากอิมามมาลิกจริงตามที่ได้อ้างนี้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่พาดพิงถึงอิมามมาลิกไม่เป็นความจริงแต่ประการใด

ง. หลักการตรฎีฮ

ทัศนะของอุละมาอ์ที่มีความเห็นตรงกัน หรือมีเพียงทัศนะเดียวผู้วิจัยจะถือว่าเป็นทัศนะที่ถูกต้อง ส่วนทัศนะอุละมาอ์ที่มีความเห็นขัดแย้ง ผู้วิจัยจะยึดทัศนะที่มีหลักฐานชัดเจนที่สุดมายืนยัน ในกรณีที่ทัศนะต่างก็มีหลักฐานมายืนยัน ผู้วิจัยจะเลือกทัศนะที่เห็นว่ามีเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพการณ์ของอายะฮ์มากที่สุด ดังหลักการของอิมามอัชชาฟีฮีย

¹ หมายถึง คำพูดที่กล่าวอ้างหรืออุตริขึ้นมานอกเหนือจากคำกล่าวของท่านเราะสูล ﷺ